ОЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ЗАРДЛЫН ТООЦОО

Захиалагч: Байгаль орчин,
аялал жуулчлалын яам,
Ойн бодлого зохицуулалтын газар

Гүйцэтгэгч:

“Өмгөөллийн ивээл баг”
хуулийн нөхөрлөл

Улаанбаатар хот,
2022 он

АГУУЛГА

ТОВЧИЛСОН ҮГ 3

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ 3

УДИРТГАЛ 4

НЭГ.ХУУЛИЙН ЭТГЭЭД, ИРГЭНД ҮҮСЭХ ЗАРДАЛ 4-7

1.1.Хуулийн этгээд, иргэний гүйцэтгэх үүргийг тогтоох

1.2.Хуулийн этгээд, иргэнд үүсэх зардлыг тооцох

ХОЁР.ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГАД ҮҮСЭХ ЗАРДАЛ 7-15

2.1.Төрийн байгууллагын гүйцэтгэх үүргийг тогтоох

2.2.Ажил үйлчилгээг гүйцэтгэх хүний нөөцийг тодорхойлох

2.3.Гарах зардлыг тооцох

2.4.Нийт зардлын дүнг тооцох

2.5.Хувилбарыг нягталж, үр дүнг танилцуулах

САНАЛ ЗӨВЛӨМЖ 15-16

АШИГЛАСАН ЭХ СУРВАЛЖ 17

ТОВЧИЛСОН ҮГ

ОтХ	Ойн тухай хууль
ТЗТБ	Төрийн захиргааны төв байгууллага
ТЗБ	Төрийн захиргааны байгууллага

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

1 дүгээр хүснэгт.	Хуулийн этгээд, иргэний хийх ажил
2 дугаар хүснэгт.	Хуулийн этгээд, иргэний хийх стандарт ажиллагаа, зарцуулах хугацаа
3 дугаар хүснэгт.	Хуулийн этгээд, иргэнд үүсэх нэмэлт зардал
4 дүгээр хүснэгт.	Төрийн байгууллагын гүйцэтгэх үүрэг
5 дугаар хүснэгт.	Төрийн байгууллагын үүргийн харьцуулалт /төсөл болон ОтХ/
6 дугаар хүснэгт.	Төрийн байгууллагын гүйцэтгэх үүргийн төрөл
7 дугаар хүснэгт.	Төрийн байгууллагын нэмэлт зардлын тооцоо

ОЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСӨЛД ХИЙСЭН ЗАРДЛЫН ТООЦОО

Удиртгал

Хууль тогтоомжийн тухай хууль болон Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 4 дүгээр хавсралтаар батлагдсан "Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоог хийх аргачлал"-ын дагуу ОтХ-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг хэрэгжүүлэхэд гарах зардлын тооцоог урьдчилсан байдлаар хийлээ.

Энэхүү зардлын тооцоогоор ОтХ-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл хэрэгжсэнээр хуулийн этгээд, иргэн, төрийн байгууллагад үүсэх зардал, ачааллыг урьдчилан гаргана. Иймд хуулийн төсөлд тусгагдсан үүргийг тодорхойлох, улмаар үүргийг хэрэгжүүлэх хуулийн этгээд, иргэн, төрийн байгууллагад үүсэх нэмэлт зардлыг урьдчилан тооцох, эдгээр субъектэд үүсэх нэмэлт зардал, ачааллыг бууруулах хувилбарыг судлан, боломжит гарцыг санал болгохыг зорьсон.

Нэг.Хуулийн этгээд, иргэнд үүсэх зардал

1.1.Хуулийн этгээд, иргэний гүйцэтгэх үүргийг тогтоох

"Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоог хийх аргачлал"-д хуулийн этгээдэд үүсэх захиргааны зардлыг үүргийг тогтоох, зардал тооцох, тоон үзүүлэлтийг тооцох, зардлын дүнг тооцож гаргах, хувилбарыг нягталж, хялбарчлах боломжийг шалгах, нэмэлт зардал тооцох гэсэн зургаан үе шатаар; иргэнд үүсэх зардал, ачааллыг үүргийг тогтоох, хугацаа, зардал тооцох, тоон үзүүлэлтийг тооцох, нийт дүнг тооцож гаргах, хувилбарыг нягталж, хялбарчлах боломжийг шалгах гэсэн таван үе шатаар тооцохоор тусгасан. Иргэний хувьд хуулийн төсөлд тусгагдсан үүргийг гүйцэтгэхэд холбогдон гарах мөнгөн зардлаас гадна зарцуулах хугацаа буюу ачааллыг тооцох онцлогтой юм.

"Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоог хийх аргачлал"-ын 2.3-т "Гүйцэтгэх үүрэг гэж тухайн хууль тогтоомжийн үйлчлэлд хамаарах хуулийн этгээд **хуульд заасны дагуу** тоо баримт, тайлан, холбогдох бусад мэдээллийг төрийн байгууллага буюу гуравдагч этгээдэд гаргаж өгөх, эсхүл хүргүүлэхийг хэлнэ. Үүнд бүх төрлийн өргөдөл, хүсэлт, маягт бөглөх, статистик тоо мэдээ өгөх, бүртгүүлэх, нөхөн олговор, төрөөс тусламж, дэмжлэг, зөвшөөрөл авахыг хүссэн өргөдөл гаргах, зөвшөөрөл хүсэх гэх мэт үүргүүд хамаарна" гэжээ.

ОтХ-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн 1, 3 дугаар зүйлээр ОтХ-ийн 23 дугаар зүйлд хоёр хэсэг нэмж, хоёр хэсгийг өөрчлөн найруулжээ. Ойг хамгаалах, зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, үржүүлэх үйл ажиллагааг мэргэжлийн түвшинд явуулах, арга зүйн зөвлөгөөгөөр хангах эрхийг холбогдох хуулийн дагуу авсан аж ахуйн нэгж, байгууллагыг ойн мэргэжлийн байгууллага гэдэг байсныг өөрчилж, магадлан итгэмжлэлд хамрагдан гэрчилгээ авсан аж ахуйн нэгж, байгууллагыг ойн мэргэжлийн байгууллага байхаар тусгасан. Өөрөөр хэлбэл, төрийн байгууллагаас эрх авснаар ойн мэргэжлийн байгууллага болдог байсан бол, магадлан итгэмжлэлд хамрагдан гэрчилгээ авснаар ойн мэргэжлийн байгууллага болох зохицуулалт орсон. Энэ нь Монгол Улсын хөгжлийн бодлогын төрийн байгууллагын үйл ажиллагааны хүнд суртлыг арилгах, төрийн үйлчилгээ шуурхай, чирэгдэлгүй хүрэх, төрөөс олгох зөвшөөрлийн тоог цөөлж, олон шат дамжлагыг багасгах зорилго, зорилтод нийцсэн байна. Ойн магадлан итгэмжлэлийг төр болон хувийн хэвшлээс хараат бус төрийн бус байгууллага гүйцэтгэхээр хуулийн төсөлд оруулсан нь иргэний нийгэм-хувийн хэвшил-төрийн түншлэлийг бэхжүүлэх зарчимтай уялдсан хэмээн үзнэ.

ОтХ-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслөөр хуулийн этгээд, иргэнд шинээр захиргааны үүрэг тусгайлан хүлээлгээгүй хэдий ч хуулийн төслийн 30^{1}.1, 30^{1}.7, 30^{1}.8, 30^{1}.9, 38.5-д ойжуулалт, ойн нөхөн сэргээлтийн ажилд зөвхөн тухайн бүс, нутгийн ойн гаралтай, стандартын шаардлага хангасан ойн үржлийн материалыг тариалах, тарьц ургуулах, худалдан борлуулах, ойн үрийн нөөцийн улсын санд нийлүүлэх зориулалт бүхий үрээс дээж авч, үрийн чанарын шинжилгээг ойн үрийн төв лабораторид хийж, үрийн чанарын гэрчилгээ олгоно, гарал үүслийн болон чанарын гэрчилгээтэй ойн үржлийн материалыг худалдан борлуулна, гарал үүсэл тодорхойгүй, эсхүл үр нь лабораторийн шинжилгээгээр стандартын шаардлага хангаагүй тохиолдолд тухайн багц үрийг худалдах, импортлохыг хориглоно хэмээн заасан. ОтХ-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслөөр хуулийн этгээдэд эсхүл, иргэнд тусгайлан захиргааны үүрэг хүлээлгээгүй хэдий ч хуулийн төсөлд тусгагдсан дээрх зохицуулалт нь хуулийн этгээд, иргэний хэн алинд нь хамаарах тул хамтад нь үзлээ.

Хуулийн этгээд, иргэн нь ойжуулалт, ойн нөхөн сэргээлтийн ажилд гарал үүслийн болон чанарын гэрчилгээтэй модлог ургамлын үр, ойн үржлийн материалыг хэрэглэнэ. Хуулийн төсөлд модлог ургамлын үр, үржлийн материал үйлдвэрлэх, худалдах журмыг байгаль орчны асуудал эрхэлсэн ТЗТБ батлахаар тусгасан. Ойжуулалт, ойн нөхөн сэргээлтийн ажлыг хуулийн этгээд, иргэний хэн аль нь гүйцэтгэж болох тул хуулийн этгээд, иргэнээс гарах зардлын хэмжээ нь адил болно. Хуулийн этгээд, иргэний хийх ажлыг[1] тодорхойльё.

1 дүгээр хүснэгт.Хуулийн этгээд, иргэний хийх ажил

Д/д	**Хуулийн төслийн зохицуулалт**	**Үүргийг хэрэгжүүлэх субъект**	**Гүйцэтгэх үүрэг**
1.	30^{1}.1.Ойжуулалт, ойн нөхөн сэргээлтийн ажилд зөвхөн тухайн бүс, нутгийн байгалийн ойн гарал үүсэлтэй, стандартын шаардлага хангасан ойн үржлийн материалыг тариална.	Хуулийн этгээд, иргэн	-Гарал үүслийн гэрчилгээ авах, -Чанарын гэрчилгээ авах
2.	30^{1}.7.Тарьц ургуулах, худалдан борлуулах, ойн үрийн нөөцийн улсын санд нийлүүлэх зориулалт бүхий үрээс дээж авч, үрийн чанарын шинжилгээг ойн үрийн төв лабораторид хийж, үрийн чанарын гэрчилгээ олгоно.		
3.	30^{1}.8.Гарал үүслийн болон чанарын гэрчилгээтэй ойн үржлийн материалыг худалдан борлуулна.		
4.	"38.5.Хушны самрын дунд ургацтай жилд зөвхөн ахуйн зориулалтаар, их ургацтай жилд аль ч зориулалтаар ашиглахыг зөвшөөрөх бөгөөд үйлдвэрлэлийн зориулалтаар бэлтгэсэн самрыг өөр сум, аймаг, хот руу тээвэрлэхэд энэ хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.2.11-д заасан гарал үүсэл, чанарын гэрчилгээ авна."		

Хуулийн этгээд, иргэн нь ойжуулалт, ойн нөхөн сэргээлтийн ажилд гарал үүслийн болон чанарын гэрчилгээ авах тул стандарт ажиллагаа, зарцуулах хугацааг тооцьё.[2]

[1] "Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоо хийх аргачлал"-д заасны дагуу "гүйцэтгэх үүрэг" хэмээн үзэх үндэслэлгүй хэдий ч хуулийн төсөл батлагдсаны дараа хуулийн этгээд, иргэн заавал дагаж мөрдөх, үүний тул тодорхой хэмжээний зардал гарах тул тооцов.

[2] Төрийн хяналт шалгалтын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцооноос аж ахуйн нэгж, байгууллагаас авсан зарцуулах хугацааны

Агуулга	Стандарт ажиллагаа	Зарцуулах хугацаа (мин)
-Гарал үүслийн гэрчилгээ авах -Чанарын гэрчилгээ авах	Танилцах, судлах	15
	Мэдээлэл цуглуулах	30
	Өргөдөл хүсэлт гаргах	30
	Өгөгдөхүүнийг нягтлах	20
	Мөнгө шилжүүлэх	10
	Дүн	**105**

"Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоог хийх аргачлал"-д зааснаар хуулийн этгээд, иргэнд үүсэх зардалд захиргааны үүргийг гүйцэтгэхэд гарах зардлыг тооцдог. Иймд гарал үүслийн болон чанарын гэрчилгээ авахын тулд танилцах судлах, мэдээлэл цуглуулах, өргөдөл хүсэлт гаргах, өгөгдөхүүнийг нягтлах, мөнгө шилжүүлэх гэсэн таван стандарт ажиллагаа хийгдэх бөгөөд түүнд дунджаар 105 минут зарцуулахаар байна.

1.2.Хуулийн этгээд, иргэнд үүсэх зардлыг тооцох

Хуулийн этгээд, иргэнд үүсэх зардлыг стандарт ажиллагаанд зарцуулах хугацааг нэгж хугацааны ажлын хөлсөөр тооцож гаргадаг. Аж ахуйн нэгж, байгууллагын ажиллагсдын сарын дундаж цалин 2018 оноос хойш улсын хэмжээнд нэг сая төгрөг, түүнээс дээш хэмжээтэй байна.[3]

Ажиллагсдын цалин хөлс	2018 он	2019 он	2020 он	Дундаж
		(төгрөг)		
Улсын дундаж	1,002,900	1,124,300	1,220,600	1,115,933

Ажиллагсдын сарын дундаж цалин сүүлийн жилд 100 орчим мянган төгрөгөөр нэмэгдсэн байх бөгөөд гурван жилийн дундаж цалин 1,115,933 төгрөг байна. Хөдөлмөрийн тухай хуулийн дагуу ажилтны долоо хоногийн ажлын цаг 40 хүртэл тул ажилтан сард ажлын 22 өдөр буюу нийт 176 цаг ажиллана.[4]

Үндсэн цалин	Ажиллах хугацаа	Ажлын хөлс
1,115,933	176 цаг	6,340.5 төг/цаг
1,115,933	10,560 минут (176 x 60 минут)	105.7 төг/мин

Ажилтны сарын дундаж цалинг сард ажиллах цагт тооцож үзвэл 6,340.5 төгрөг, сард ажиллах минутад тооцож үзвэл 105.7 төгрөг болно.

2 дугаар хүснэгт.Хуулийн этгээд, иргэний хийх стандарт ажиллагаа, зарцуулах хугацаа

Агуулга	Стандарт ажиллагаа	Зарцуулах хугацаа (мин)	Ажлын хөлс (төгрөг)	Зардал (төгрөг)
Гарал үүслийн гэрчилгээ авах, Чанарын гэрчилгээ авах	Танилцах, судлах	15	105.7	1585.5
	Мэдээлэл цуглуулах	30	105.7	3171
	Өргөдөл хүсэлт гаргах	30	105.7	3171
	Өгөгдөхүүнийг нягтлах	20	105.7	2114

---

[3] Статистикийн мэдээллийн нэгдсэн сан, www.1212.mn

[4] Хөдөлмөрийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын 84.1-д "Долоо хоногийн ердийн ажлын цаг 40-өөс илүүгүй байна" гэж заасан

	Мөнгө шилжүүлэх	10	105.7	1057
	Дүн	**105**		**11,098**

Хуулийн этгээд, иргэн нь гарал үүслийн болон чанарын гэрчилгээ авахад хийгдэх таван стандарт ажиллагаанд 105 минут зарцуулах бөгөөд ажлын хөлсийг нь тооцож үзэхэд 11,098 төгрөг болно. Гарал үүслийн болон чанарын гэрчилгээг нэг жилд хэдэн хуулийн этгээд, иргэн авахыг тогтоосноор хуулийн этгээд, иргэнээс гарах нийт зардлын хэмжээг тооцох боломжтой.

2020 оны байдлаар улсын хэмжээнд 1342 ойн нөхөрлөл, 131 аж ахуйн нэгж, 651 ойн мэргэжлийн байгууллага үйл ажиллагаагаа явуулж байна.[5] Эдгээр байгууллага бүгд ойжуулалт, ойн нөхөн сэргээлтийн ажил хийнэ хэмээн үзвэл тохиолдлын тоо нь 2124 болно, гарал үүслийн болон чанарын гэрчилгээг жилд нэг удаа авна хэмээн үзвэл давтамж нь нэг болж, тоон үзүүлэлт нь 2124 гарна. (1342 + 131 + 651 = 2124 *1 = 2124)

ОтХ-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслөөр хуулийн этгээд, иргэнд хүлээлгэсэн ажил, стандарт үйл ажиллагаа нэг бүрийн зардлыг тоон үзүүлэлтээр үржүүлэн нийт зардлыг гаргана.

3 дугаар хүснэгт.Хуулийн этгээд, иргэнд үүсэх нэмэлт зардал

Агуулга	**Стандарт ажиллагаа**	**Тоон үзүүлэлт**	**Зардал (төгрөг)**	**Нийт зардал (төг)**
Гарал үүслийн гэрчилгээ авах, Чанарын гэрчилгээ авах	Танилцах, судлах	2124	1,585.5	3,367,602
	Мэдээлэл цуглуулах	2124	3,171	6,735,204
	Өргөдөл хүсэлт гаргах	2124	3,171	6,735,204
	Өгөгдөхүүнийг нягтлах	2124	2,114	4,490,136
	Мөнгө шилжүүлэх	2124	1,057	2,245,068
	Дүн			**23,573,214**

Урьдчилсан тооцоогоор ойжуулалт, ойн нөхөн сэргээлтийн ажилд хэрэглэх модлог ургамлын үр, үржлийн материалд чанарын болон гарал үүслийн гэрчилгээ авахад 2124 хуулийн этгээд, иргэнээс нийт 23.5 сая төгрөгийн захиргааны нэмэлт зардал гарахаар байна. Эдгээрийг нэгжид хуваан үзвэл 11,098 төгрөг болно.Тодруулбал; нэг хуулийн этгээд, иргэнээс 11,098 төгрөгийн зардал нэг жилд гарах бөгөөд хүндрэл дарамт болохгүй хэмээн үзэж байна.

Нэг хуулийн этгээд, иргэнд үүсэх нэмэлт зардлын урьдчилсан тооцоо: 11,098 (арван нэгэн мянга ерэн найман) төгрөг.

Хоёр.Төрийн байгууллагад үүсэх зардал

Төрийн байгууллагын зардал буюу улсын төсөвт үүсэх ачааллыг тооцохын тулд тухайн ажлыг гүйцэтгэхэд шаардагдах хүний нөөцийн хэрэгцээг тодорхойлж, түүнд шаардагдах зардлыг тооцно. Төрийн байгууллагын зардлыг "Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоог хийх аргачлал"-ын дагуу үүргийг тогтоох, хүний нөөцийг тодорхойлох, гарах зардлыг тооцох, нийт зардлын дүнг тооцох, хувилбарыг нягталж, үр дүнг танилцуулах гэсэн таван үе шатаар тооцож гаргана.

2.1.Төрийн байгууллагын гүйцэтгэх үүргийг тогтоох

Төрийн байгууллагын гүйцэтгэх үүрэг буюу ажил үйлчилгээг тодорхойлоход тухайн хууль тогтоомжид хамаарах төрийн байгууллагууд, тэдгээрийн гүйцэтгэх үүрэг

[5] Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам. Байгаль орчны төлөв байдлын 2020 ...

буюу ажил үйлчилгээ нэг бүрийг тодорхойлно. Байгууллагыг сонгохдоо тухайн ажил үйлчилгээнд хамааралтай бүх байгууллагыг бус голлон үүрэг гүйцэтгэх байгууллагыг сонгох бөгөөд ажил үйлчилгээнд хэрэгжүүлэх, хэмжих боломжтой ажлыг хамааруулна.

Төрийн байгууллагын гүйцэтгэх үүргийг зарцуулах хугацаа болон тохиолдлын тоог тодорхойлох гэсэн хоёр дарааллаар тогтооно. ОтХ-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслөөр үүрэг хүлээсэн байгууллага нэг бүрийг; түүний гүйцэтгэх үүрэг буюу ажил үйлчилгээг нэг бүрчлэн тодорхойлно. Гүйцэтгэх үүрэгт хуулиар олгогдсон бүртгэл хийх, зөвшөөрөл олгох зэрэг төрийн байгууллагаас үзүүлж байгаа ажил үйлчилгээг ойлгоно. Тохиолдын тоог нь тогтоох боломжгүй үйл ажиллагаа буюу хуулийн хэрэгжилтэд хяналт тавих, төрийн байгууллагын бодлого боловсруулах үүргийг хэрэгжүүлэхэд гарах зардлыг тооцоонд оруулахгүй хэмээн аргачлалд заасан.

ОтХ-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслөөр хөнгөн үйлдвэрлэлийн асуудал эрхэлсэн ТЗТБ, ойн асуудал хариуцсан ТЗБ болон ойн үрийн төв лабораторид үүрэг хүлээлгэхээр байна.

4 дүгээр хүснэгт.Төрийн байгууллагын гүйцэтгэх үүрэг

Д/д	Хуулийн төсөлд тусгасан төрийн байгууллагын үүрэг	Хэрэгжүүлэх төрийн байгууллага	Төрийн байгууллагын гүйцэтгэх үүрэг буюу ажил үйлчилгээ
1.	13.2.1.тариалангийн талбай, бэлчээр хамгаалах ойн зурвас байгуулах, жимс жимсгэнэ тариалах зэрэг агро-ойжуулалтыг бодлого, зохицуулалтаар хангах;	Хөнгөн үйлдвэрлэлийн асуудал эрхэлсэн ТЗТБ	агро-ойжуулалтыг бодлого, зохицуулалтаар хангах
2.	13.2.2.мод боловсруулах салбарын үйл ажиллагааг бодлого, зохицуулалтаар хангах;		бодлого, зохицуулалтаар хангах /мод боловсруулах салбар/
3.	13.2.3.мод боловсруулах технологийн судалгаа, дамжуулалтад санхүүжилтийн дэмжлэг үзүүлэх;		санхүүжилтийн дэмжлэг үзүүлэх /мод боловсруулах технологийн судалгаа, дамжуулалт/
4.	13.2.4.ойн аж ахуйн салбарын ажилтныг давтан сургах, мэргэшлийн зэрэг олгох журмыг батлах.		журам батлах
5.	14.2.1.ойг хамгаалах, ашиглах, нөхөн сэргээх, үржүүлэх талаарх хууль тогтоомж, эрх бүхий төрийн байгууллагын шийдвэрийг хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулах;	Ойн асуудал хариуцсан ТЗБ	ойн талаарх хууль, төрийн байгууллагын шийдвэрийг хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулах
6.	14.2.2.модлог ургамлын үрийн улсын нөөцийн сан байгуулах, тогтмол баяжуулах, үйл ажиллагааг нь хариуцах, үржлийн материал үйлдвэрлэх нэгдсэн бодлогыг хэрэгжүүлэх;		үрийн улсын нөөцийн сан байгуулах, үйл ажиллагааг нь эрхлэх, хэрэгжүүлэх
7.	14.2.3.үрийн удмын сангийн хадгаламж байгуулах, сорилт, туршилт судалгааны лаборатори ажиллуулах;		хадгаламж байгуулах, лаборатори ажиллуулах
8.	14.2.4.улсын хэмжээнд ойн аж ахуйг бүсчлэн хөгжүүлэх, удирдан зохион байгуулах;		ойн аж ахуйг бүсчлэн хөгжүүлэх
9.	14.2.5.ойн мэдээллийн сан бүрдүүлэх, баяжуулах, мэдээллээр хангах;		мэдээллийн сан бүрдүүлэх, хангах

10.	14.2.6.улсын ойн менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулах, аймаг, нийслэлийн ойн менежментийн төлөвлөгөөг батлах, хэрэгжилтийг хангах ажлыг зохион байгуулах;		ойн менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, батлах, хэрэгжүүлэх
11.	14.2.7.ашиглалтын бүсийн ойн менежментийг сайжруулах, ойн нөөцийг иж бүрэн, хаягдалгүй ашиглахтай холбоотой ойн техник технологийг нэвтрүүлэх, хөгжүүлэх;	Ойн асуудал хариуцсан ТЗБ	ойн менежментийг сайжруулах, ойн техник технологийг нэвтрүүлэх
12.	14.2.8.ойн тооллого, ой зохион байгуулалт хийх, ойн мониторингийн системийг хөгжүүлэх, ойн сангийн өөрчлөлтөд хяналт, шинжилгээ хийх;		ойн тооллого, ой зохион байгуулалт хийх, ойн санд хяналт-шинжилгээ хийх
13.	14.2.9.ойн анги, ойн нөхөрлөл, ойн мэргэжлийн байгууллагад мэргэжил, арга зүйн туслалцаа үзүүлэх, үйл ажиллагаанд нь хяналт тавих, дүгнэлт гаргах;		Ойн анги, ойн нөхөрлөл, ОМБ-д мэргэжил, арга зүйн туслалцаа үзүүлэх
14.	14.2.10.ойг хамгаалах, нөхөн сэргээх, үржүүлэх, ашиглах зориулалтаар улсын төсвөөс олгосон хөрөнгийг хуваарилах, зарцуулалтад хяналт тавих, гүйцэтгэлийг тайлагнах;		ойн зориулалтаар олгосон хөрөнгийг хуваарилах, хяналт тавих, тайлагнах
15.	14.2.11.модлог ургамлын үр, үржлийн материалын гарал үүслийн болон чанарын гэрчилгээний загварыг боловсруулах, хэрэгжилтийг зохион байгуулах;		гэрчилгээний загвар батлах
16.	14.2.12.улсын хэмжээнд хэрэгжүүлэх ойн аж ахуйн арга хэмжээг төлөвлөж, шаардагдах зардлыг улсын болон орон нутгийн төсөвт тусгуулж, санхүүжүүлэх;		ойн аж ахуйн арга хэмжээг төлөвлөх, төсөвт зардлыг тусгуулах, санхүүжүүлэх
17.	14.2.13.ой, хээрийн түймрийн аюултай үед ой, хээрийн түймрээс сэрэмжлүүлэх, эргүүл, харуул ажиллуулах, бүх нийтийг татан оролцуулах талаар нутгийн захиргааны байгууллагатай хамтран ажиллах, түймрийн аюулын анги, зэрэглэлийг үндэслэн аймаг, нийслэлийн нутаг дэвсгэрт тодорхой үйл ажиллагааг зогсоох, хязгаарлах тухай саналыг аймаг, нийслэлийн Засаг даргад тавьж шийдвэрлүүлэх;	Ойн асуудал хариуцсан ТЗБ	ой, хээрийн түймрийн үед орон нутгийн байгууллагатай хамтран ажиллах
18.	14.2.14.мод бэлтгэсэн, түймэр, хөнөөлт шавж, өвчинд нэрвэгдсэн ойн талбай, говь, хээрийг ойжуулах, ойн зурвас байгуулах ажлыг төв, орон нутгийн түвшинд зохион байгуулах;		ойжуулах, ойн зурвас байгуулах ажлыг зохион байгуулах
19.	14.2.15.ойн аж ахуйн арга хэмжээг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой стандарт, журам, заавар боловсруулах, батлах, мэргэжил, арга зүйн зөвлөгөө, дэмжлэг үзүүлэх;		захиргааны акт боловсруулах, батлах
20.	14.2.16.ойн менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах аргачлал боловсруулах, батлах;		захиргааны акт боловсруулах, батлах

21.	14.2.17.ой, хээрийн түймрээс хамгаалах, урьдчилан сэргийлэхтэй холбогдсон хууль тогтоомжийг сурталчлах, иргэд, ойн нөхөрлөл, аж ахуйн нэгж, байгууллагыг ой, хээрийн түймэр унтраах арга ажиллагаанд сургах ажлыг онцгой байдлын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагатай хамтран хэрэгжүүлэх;		ой, хээрийн түймрээс сэргийлэх ажлыг зохион байгуулах, төрийн захиргааны байгууллагатай хамтран ажиллах
22.	14.2.18.ой, хээрийн түймрийн гаралт, түүнээс урьдчилан сэргийлэх талаар хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр шуурхай зарлан мэдээлэх;	Ойн асуудал хариуцсан ТЗБ	ой, хээрийн түймрээс сэргийлэх, хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр шуурхай мэдээлэх
23.	14.2.19.ойн ангийн дүрмийг батлах, даргыг аймаг, нийслэлийн Засаг даргатай зөвшилцөн томилох, чөлөөлөх.		захиргааны акт батлах
24.	30^1.2.Ойн үрийн мужлалын хилийн заагийг ойн шинжлэх ухааны байгууллагын саналыг үндэслэн тогтооно.		захиргааны акт батлах
25.	30^1.4.Модлог ургамлын үрийн нөөцийн улсын санг ойн үрийн төв лаборатори эрхэлнэ.	Ойн үрийн төв лаборатори	Үрийн нөөцийн улсын сан эрхлэх
26.	30^1.7.Тарьц ургуулах, худалдан борлуулах, ойн үрийн нөөцийн улсын санд нийлүүлэх зориулалт бүхий үрээс дээж авч, үрийн чанарын шинжилгээг ойн үрийн төв лабораторид хийж, үрийн чанарын гэрчилгээ олгоно.		Дээж авах, үрийн чанарын шинжилгээ хийх, үрийн чанарын гэрчилгээ олгох

ОтХ-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслөөр төрийн байгууллагад хүлээлгэсэн 26 үүргийг одоо хүчин төгөлдөр үйлчилж байгаа ОтХ-тай харьцуулан үзье.

5 дугаар хүснэгт.Төрийн байгууллагын үүргийн харьцуулалт /төсөл болон ОтХ/

Д/д	Төрийн байгууллагын үүрэг	ОтХ-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл	ОтХ	Тайлбар
Хэрэгжүүлэх субъект.Хөнгөн үйлдвэрлэлийн асуудал эрхэлсэн ТЗТБ				
1.	тариалангийн талбай, бэлчээр хамгаалах ойн зурвас байгуулах, жимс жимсгэнэ тариалах зэрэг агро-ойжуулалтыг бодлого, зохицуулалтаар хангах;	13.2.1	-	Шинээр нэмэгдсэн.
2.	мод боловсруулах салбарын үйл ажиллагааг бодлого, зохицуулалтаар хангах;	13.2.2	-	
3.	мод боловсруулах технологийн судалгаа, дамжуулалтад санхүүжилтийн дэмжлэг үзүүлэх;	13.2.3	-	
4.	ойн аж ахуйн салбарын ажилтныг давтан сургах, мэргэшлийн зэрэг олгох журмыг батлах.	13.2.4	-	
Хэрэгжүүлэх субъект.Ойн асуудал хариуцсан ТЗБ				
5.	ойг хамгаалах, ашиглах, нөхөн сэргээх, ургуулах талаарх хууль тогтоомж, эрх бүхий төрийн байгууллагын шийдвэрийг хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулах;	14.2.1	13.1.1	Өөрчлөлт ороогүй.

6.	модлог ургамлын үрийн улсын нөөцийн сан байгуулах, тогтмол баяжуулах, үйл ажиллагааг нь хариуцах, үржлийн материал үйлдвэрлэх нэгдсэн бодлогыг хэрэгжүүлэх;	14.2.2	13.1.20	Өөрчлөн найруулсан.
7.	үрийн удмын сангийн хадгаламж байгуулах, сорилт, туршилт судалгааны лаборатори ажиллуулах;	14.2.3	13.1.34	Өөрчлөн найруулсан.
8.	улсын хэмжээнд ойн аж ахуйг бүсчлэн хөгжүүлэх, удирдан зохион байгуулах;	14.2.4	-	Шинээр нэмэгдсэн.
9.	ойн мэдээллийн сан бүрдүүлэх, баяжуулах, мэдээллээр хангах;	14.2.5	13.1.9, 13.1.25	Өөрчлөн найруулсан.
10.	улсын ойн менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулах, аймаг, нийслэлийн ойн менежментийн төлөвлөгөөг батлах, хэрэгжилтийг хангах ажлыг зохион байгуулах;	14.2.6	13.1.18	Өөрчлөн найруулсан.
11.	ашиглалтын бүсийн ойн менежментийг сайжруулах, ойн нөөцийг иж бүрэн, хаягдалгүй ашиглахтай холбоотой ойн техник технологийг нэвтрүүлэх, хөгжүүлэх;	14.2.7	-	Өөрчлөн найруулсан.
12.	ойн тооллого, ой зохион байгуулалт хийх, ойн мониторингийн системийг хөгжүүлэх, ойн сангийн өөрчлөлтөд хяналт, шинжилгээ хийх;	14.2.8	7.1, 7.2, 13.1.25	Өөрчлөн найруулсан.
13.	ойн анги, ойн нөхөрлөл, ойн мэргэжлийн байгууллагад мэргэжил, арга зүйн туслалцаа үзүүлэх, үйл ажиллагаанд нь хяналт тавих, дүгнэлт гаргах;	14.2.9	13.1.21	Өөрчлөн найруулсан.
14.	ойг хамгаалах, нөхөн сэргээх, үржүүлэх, ашиглах зориулалтаар улсын төсвөөс олгосон хөрөнгийг хуваарилах, зарцуулалтад хяналт тавих, гүйцэтгэлийг тайлагнах;	14.2.10	13.1.23	Өөрчлөн найруулсан.
15.	модлог ургамлын үр, үржлийн материалын гарал үүслийн болон чанарын гэрчилгээний загварыг боловсруулах, хэрэгжилтийг зохион байгуулах;	14.2.11, 23.5	22.3	Өөрчлөн найруулсан.
16.	улсын хэмжээнд хэрэгжүүлэх ойн аж ахуйн арга хэмжээг төлөвлөж, шаардагдах зардлыг улсын болон орон нутгийн төсөвт тусгуулж, санхүүжүүлэх;	14.2.12.	13.1.11	Өөрчлөн найруулсан.
17.	ой, хээрийн түймрийн аюултай үед ой, хээрийн түймрээс сэрэмжлүүлэх, эргүүл, харуул ажиллуулах, бүх нийтийг татан оролцуулах талаар нутгийн захиргааны байгууллагатай хамтран ажиллах, түймрийн аюулын анги, зэрэглэлийг үндэслэн аймаг, нийслэлийн нутаг дэвсгэрт тодорхой үйл ажиллагааг зогсоох, хязгаарлах тухай саналыг аймаг, нийслэлийн Засаг даргад тавьж шийдвэрлүүлэх;	14.2.13.	13.1.31	Өөрчлөлт ороогүй.
18.	мод бэлтгэсэн, түймэр, хөнөөлт шавж, өвчинд нэрвэгдсэн ойн талбай, говь, хээрийг ойжуулах, ойн зурвас байгуулах ажлыг төв, орон нутгийн түвшинд зохион байгуулах;	14.2.14	13.1.19	Өөрчлөн найруулсан.
19.	ойн аж ахуйн арга хэмжээг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой стандарт, журам, заавар	14.2.15	13.1.24	Өөрчлөн найруулсан.

	боловсруулах, батлах, мэргэжил, арга зүйн зөвлөгөө, дэмжлэг үзүүлэх;			
20.	ойн менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах аргачлал боловсруулах, батлах;	14.2.16.	13.1.27	Өөрчлөн найруулсан.
21.	ой, хээрийн түймрээс хамгаалах, урьдчилан сэргийлэхтэй холбогдсон хууль тогтоомжийг сурталчлах, иргэд, ойн нөхөрлөл, аж ахуйн нэгж, байгууллагыг ой, хээрийн түймэр унтраах арга ажиллагаанд сургах ажлыг онцгой байдлын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагатай хамтран хэрэгжүүлэх;	14.2.17.	13.1.29	Өөрчлөлт ороогүй.
22.	ой, хээрийн түймрийн гаралт, түүнээс урьдчилан сэргийлэх талаар хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр шуурхай зарлан мэдээлэх;	14.2.18	13.1.33	Өөрчлөлт ороогүй.
23.	ойн ангийн дүрмийг батлах, даргыг аймаг, нийслэлийн Засаг даргатай зөвшилцөн томилох, чөлөөлөх.	14.2.19.	13.1.22, 17.2.8	Өөрчлөн найруулсан.
24.	Ойн үрийн мужлалын хилийн заагийг ойн шинжлэх ухааны байгууллагын саналыг үндэслэн тогтооно.	30^1.2.		Шинээр нэмэгдсэн.
Хэрэгжүүлэх субъект.Ойн үрийн төв лаборатори				
25.	Модлог ургамлын үрийн нөөцийн улсын санг ойн үрийн төв лаборатори эрхэлнэ.	30^1.4.	13.1.20	Өөрчлөн найруулсан.
26.	Тарьц ургуулах, худалдан борлуулах, ойн үрийн нөөцийн улсын санд нийлүүлэх зориулалт бүхий үрээс дээж авч, үрийн чанарын шинжилгээг ойн үрийн төв лабораторид хийж, үрийн чанарын гэрчилгээ олгоно.	30^1.7.	-	Өөрчлөн найруулсан.

Дээр дурдсан 26 үүргээс 20-д нь өөрчлөлт ороогүй эсхүл, өөрчлөн найруулсан үүрэг бол зургаа нь шинээр нэмэгдсэн үүрэг болно. Шинээр нэмэгдсэн зургаан үүргээс дөрвөн үүргийг хөнгөн үйлдвэрлэлийн асуудал эрхэлсэн ТЗТБ, хоёр үүргийг ойн асуудал хариуцсан ТЗБ гүйцэтгэнэ.

"Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоог хийх аргачлал"-д зааснаар төрийн байгууллагын гүйцэтгэх үүрэгт тохиолдлын тоог нь тогтоох боломжтой хуулиар олгогдсон бүртгэл хийх, зөвшөөрөл олгох зэрэг төрийн байгууллагаас үзүүлж байгаа ажил үйлчилгээг хамруулна. Тохиолдлын тоог нь тогтоох боломжгүй буюу төрийн байгууллагын бодлогын шинжтэй ажил үйлчилгээ (хуулийн төсөл, захиргааны актын төсөл боловсруулах, хэлэлцэх, батлах зэрэг), хяналт тавих зэрэг үүргийг зардлын тооцоонд оруулдаггүй болно. Төрийн байгууллагад шинээр нэмэгдсэн зургаан үүргийг аргачлалд заасны дагуу төрийн байгууллагаас үзүүлж байгаа ажил үйлчилгээ болон бодлогын шинжтэй үүргээр нь авч үзье.

6 дугаар хүснэгт.Төрийн байгууллагын гүйцэтгэх үүргийн төрөл

Д/д	Төрийн байгууллагын үүрэг	Тохиолдлын тоог нь тогтоох боломжтой үүрэг	Тохиолдлын тоог нь тогтоох боломжгүй үүрэг
		(ажил үйлчилгээ)	(бодлогын, хяналтын үүрэг)
Хэрэгжүүлэх субъект.Хөнгөн үйлдвэрлэлийн асуудал эрхэлсэн ТЗТБ			

1.	тариалангийн талбай, бэлчээр хамгаалах ойн зурвас байгуулах, жимс жимсгэнэ тариалах зэрэг агро-ойжуулалтыг бодлого, зохицуулалтаар хангах;		+
2.	мод боловсруулах салбарын үйл ажиллагааг бодлого, зохицуулалтаар хангах;		+
3.	мод боловсруулах технологийн судалгаа, дамжуулалтад санхүүжилтийн дэмжлэг үзүүлэх;		+
4.	ойн аж ахуйн салбарын ажилтныг давтан сургах, мэргэшлийн зэрэг олгох журмыг батлах.		+
Хэрэгжүүлэх субъект.Ойн асуудал хариуцсан ТЗБ			
5.	улсын хэмжээнд ойн аж ахуйг бүсчлэн хөгжүүлэх, удирдан зохион байгуулах;		+
6.	ойн үрийн мужлалыг тогтоох		+
	Дүн		**6**

Хөнгөн үйлдвэрлэлийн асуудал эрхэлсэн ТЗТБ, ойн асуудал хариуцсан ТЗБ-д шинээр нэмэгдэх зургаан үүрэг нь бүгд бодлогын шинжтэй үүрэг тул аргачлалд заасны дагуу эдгээр үүргийг хэрэгжүүлэхэд гарах зардлыг тооцох шаардлагагүй байна.

2.2.Ажил үйлчилгээг гүйцэтгэх хүний нөөцийг тодорхойлох

ОтХ-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд тусгасан ойн асуудал хариуцсан ТЗБ-ын үүргийг судалж үзэхэд Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам болон Ойн судалгаа хөгжлийн төвийн гүйцэтгэдэг үүрэг байх бөгөөд шинээр нэмэгдсэн үүрэг, ажил үйлчилгээ байхгүй болно. ОтХ-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд "... Ойн асуудал хариуцсан ТЗБ-ыг Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны дотоод бүтэц дэх Ойн бодлого зохицуулалтын газар болон Ойн судалгаа хөгжлийн төвд ажиллаж байгаа орон тооны дийлэнх хэсгийг шинээр байгуулагдах бүтцэд шилжүүлж, төсөвт дарамт үүсгэхгүйгээр батлагдсан төсөвт багтаан сэргээн байгуулна" гэж тусгасан.

Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны Ойн бодлого зохицуулалтын газар 8, Ойн судалгаа хөгжлийн төв 12 орон тоотой ажилладаг. Ойн асуудал хариуцсан ТЗБ-ын орон тооны хязгаарыг 12 байхаар Монгол Улсын 2022 оны төсвийн тухай хуульд тусгасан. Хуулийн төслөөр ойн асуудал хариуцсан ТЗБ-д хүлээлгэх үүрэг нь одоогоор хийгддэг бөгөөд шинэ ажил үйлчилгээ биш тул Ойн бодлого зохицуулалтын газар болон Ойн судалгаа хөгжлийн төвийн орон тоо, ажилтнуудыг холбогдох эд хөрөнгө, төсвийн хамт шинээр байгуулагдах агентлагт шилжүүлэх асуудал үүснэ. Иймд одоо байгаа орон тоог нэмэхгүйгээр бүтэц, зохион байгуулалтын зохих өөрчлөлтөөр шийдвэрлэх боломжтой.

2.3.Гарах зардлыг тооцох

"Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоог хийх аргачлалд"-д хүний нөөцийн, материаллаг болон бусад зардлыг зардалд тооцохоор заасан. Хүний нөөцийн зардалд тухайн үүргийг гүйцэтгэх төрийн албан хаагчийн цалин, нэмэгдэл, тусламж, төрөөс хариуцах зардал; материаллаг зардалд тухайн ажлын байртай холбогдон гарах нийтлэг зардал буюу ажлын байрны, хөрөнгийн элэгдэл хорогдлын, цахилгаан дулааны, бичиг хэргийн, техник, тоног төхөөрөмжийн, хөрөнгө оруулалтын зардал; бусад зардалд тухайн ажил үйлчилгээг гүйцэтгэхэд дагалдан гарах зардлыг үздэг. ОтХ-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслөөр төрийн байгууллагад шинээр үүрэг хүлээлгээгүй тул хүний нөөцийн, материаллаг, бусад зардлын аль аль нь нэмэгдэхгүй.

Гэхдээ ойн асуудал хариуцсан ТЗБ байгуулагдахтай холбогдуулан зарим зардал гарч болзошгүй. Материаллаг зардлын бүрэлдэхүүнд ордог ном хэвлэл, бага үнэтэй

түргэн элэгдэх эд зүйл (цэвэрлэгээний материал), урсгал засвар, нэг удаагийн зардал, бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил үйлчилгээ, тээврийн хэрэгслийн болон бусад татвар, төлбөр, хураамж, аудитын төлбөр зэрэг зардлыг холбогдох байгууллагын төсвөөс шилжүүлэх замаар шийдвэрлэнэ. Харин ажлын байрны, цахилгааны дулааны, хэвлэмэл хуудас болон тамга хийлгэх зэрэг зардал гарна. Ойн судалгаа хөгжлийн төвийн 2021 оны батлагдсан төсвийн мэдээлэлд үндэслэн гарч болзошгүй нэмэлт зардлыг тооцьё.[6]

7 дугаар хүснэгт.Төрийн байгууллагын нэмэлт зардлын тооцоо

Д/д	Зардлын төрөл	Зардлын дүн (мян.төг)	Гарах зардлын хэмжээ (мян.төг)	Тайлбар
1.	Байр ашиглалт	7,992.8	3,996.4	2021 оны дүнг 12 хүнд гарсан зардал хэмээн үзэж, 50 хувиар нэмэгдэнэ хэмээн тооцов.
2.	Гэрэл цахилгаан	625.0	312.5	2021 оны дүнг 12 хүнд гарсан зардал хэмээн үзэж, 50 хувиар нэмэгдэнэ хэмээн тооцов. Түүнчлэн төрөөс үзүүлэх хөнгөлөлтийн хугацаа дууссан тул цахилгааны зардал үндсэн тарифаар гарна.
3.	Түлш, халаалт	7,367.8	3683.9	2021 оны дүнг 12 хүнд гарсан зардал хэмээн үзэж, 50 хувиар нэмэгдэнэ хэмээн тооцов.
4.	Хэвлэмэл хуудас, тамга, хаяг		1,000.0	Албан бичиг, захирамжлалын баримт бичгийн хэвлэмэл хуудас, тамга, тэмдэг шинээр хийлгэнэ гэж тооцов.
5.	Нүүлгэлт		600.0	Нүүлгэлтийн компаниас авсан үнийн судалгаанд үндэслэв.
6.	**Нийт**		**9,592.8**	

Ойн бодлого зохицуулалтын газар, Ойн судалгаа хөгжлийн төв нь ойн асуудал эрхэлсэн ТЗБ болж зохион байгуулагдан хоёр өөр байршилд бус нэг байршилд үйл ажиллагаагаа явуулах нөхцөлд байр ашиглалтад хамаарах зардал нэмэгдэж гарна. Байр ашиглалтын зардлаас бусад зардлыг төсвийн хамт шилжүүлэх боломжтой. Урьдчилсан тооцоогоор байр ашиглалт, бичиг хэрэг болон нүүлгэлтэд нийт 9.5 сая төгрөгийн зардал гарахаар байна.

ОтХ-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн 30^1.5-д модлог ургамлын үр, үржлийн материалын үйлдвэрлэл төрийн ивээлд байх бөгөөд төрөөс шилмэл болон сортын үр, тарьц, суулгац үйлдвэрлэхэд хөрөнгө оруулалт хийх, үнийн зохицуулалт хийх, урамшуулал олгох, шилмэл болон сортын үр үйлдвэрлэхэд гарсан зардлын тодорхой хэсгийг нөхөн олгох, хөнгөлөлттэй зээл олгох зэрэг замаар дэмжлэг үзүүлнэ хэмээн тусгасан. Төрөөс модлог ургамлын үр, үржлийн материал бэлтгэх, импортлох, экспортлох, үрийн улсын нөөцийн сан бүрдүүлэх журмыг байгаль орчны болон санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүд хамтран батална гэжээ. Төрөөс модлог ургамлын үр, үржлийн материалын үйлдвэрлэлд дэмжлэг үзүүлэх журмыг нарийвчлан тогтоох эрхийг Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд, Сангийн сайдад олгожээ. ОтХ-ийн төсөл батлагдсаны дараа журам батлах эсэх нь тодорхой болж, журмаар төрөөс олгох дэмжлэгийн хэмжээг тогтоох тул дэмжлэгэд гарах зардлыг одоогоор тооцох боломжгүй

6 Шилэн данс цахим хуудас, https://www.shilendans.gov.mn/org/958?form=4917073&year=2021&month=12&group=0&task=2083

юм. Түүнчлэн "Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоог хийх аргачлалд"-д төрийн байгууллагаас гарах захиргааны зардлыг тооцохоор тусгасан болно.

2.4.Нийт зардлын дүнг тооцох

Зардал нь хүний нөөцийн, материаллаг болон бусад зардлаас бүрдэх талаар өмнө дурдсан. Хүний нөөцийн болон бусад зардал нэмэгдэхгүй бөгөөд нийт зардал нь зөвхөн материаллаг зардал болно. ОтХ-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслөөр төрийн байгууллагад шинээр үүрэг хүлээлгээгүй тул үүнтэй холбоотой нэмэгдэх зардал байхгүй. Харин ойн асуудал хариуцсан ТЗБ шинээр зохион байгуулагдахтай холбоотой материаллаг зардал гарч болзошгүй. Энэ нь 9.5 сая төгрөг болно. Тодруулбал; нийт зардлын дүн 9.5 сая төгрөг юм. 15

2.5.Хувилбарыг нягталж, үр дүнг танилцуулах

ОтХ-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслөөр шинээр нэмж байгаа буюу өөрчилж байгаа зохицуулалттай холбогдон гарах төсвийг багасгах, эдийн засагт дарамт багатай өөр хувилбар байгаа эсэхийг нягтална. ОтХ-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл хэрэгжсэнээр гарах 9.5 сая төгрөгийн зардал нь байр ашиглалтын зардал юм. Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны Ойн бодлого зохицуулалтын газар болон Ойн судалгаа хөгжлийн төв нь одоогийн байранд үйл ажиллагаагаа явуулах нөхцөлд дээр дурдсан байр ашиглалтын зардал гарахгүй. Гэхдээ энэ хувилбар нь ОтХ-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн хэрэгжилтэд эерэг нөлөө үзүүлэх магадлал бага болно.

Төрийн байгууллагад үүсэх нэмэлт зардлын урьдчилсан тооцоо: 9.5 сая төгрөг.

САНАЛ ЗӨВЛӨМЖ

ОтХ-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд "Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоог хийх аргачлал"-ын дагуу зардлын тооцоо хийв. Хуулийн этгээд, иргэн, төрийн байгууллагад дараах нэмэлт зардал, ачаалал үүсэх урьдчилсан тооцоо гарч байна:

-Нэг хуулийн этгээд, иргэнд 11,098 төгрөгийн зардал;
-Төрийн байгууллагад 9.5 сая төгрөгийн зардал.

Төрийн нийтийн өмч болох ой, түүний дагалдах баялагийг нэмэгдүүлэх, байгаль орчин, уур амьсгалд үзүүлэх эерэг нөлөөллийг дэмжихэд ОтХ-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн ач холбогдол их болно. Иймд уг хуулийн төслийн зорилготой харьцуулахад хуулийн этгээд, иргэн, төрийн байгууллагаас гарч болзошгүй нэмэлт зардлын хэмжээ бага буюу тэдэнд хүндрэл үүсгэхгүй хэмээн үзэж байна. Тодруулбал; хуулийн этгээд, иргэнээс гарч болзошгүй зардлын хэмжээ бага, төрийн байгууллагаас гарч болзошгүй зардал нь нэг удаагийн шинжтэй, хуулийн төсөл батлагдсанаар гарах үр өгөөж өндөр болно. Ойн асуудал хариуцсан ТЗБ байгуулагдахтай холбоотой нэмэлт зардал нь зөвхөн эхний жилд буюу нэг удаа гарах бөгөөд дараагийн жилд гарахгүй зардал юм.

Хуулийн этгээд, иргэн, төрд үүсэж болзошгүй нэмэлт зардал нь дарамт учруулах хэмжээнд бус хэмээн үзэж байна.

ОтХ-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслөөр төрийн байгууллагад шинээр үүрэг хүлээлгээгүй, хуулийн этгээд, иргэний үүргийг “Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоог хийх аргачлал”-д зааснаар үүрэг хэмээн тооцох үндэслэлгүй болохыг дурдая.

ОтХ-д нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг батлан хэрэгжүүлснээр хуулийн этгээд, иргэн, төрд үүсэх зардал бага, гарах өгөөж өндөр болно.

АШИГЛАСАН ЭХ СУРВАЛЖ

1.Ойн тухай хууль;

2.Хөдөлмөрийн тухай хууль;

3.Хууль тогтоомжийн тухай хууль;

4.Засгийн газрын 2016 оны 59 дүгээр тогтоолын 4 дүгээр хавсралтаар батлагдсан "Хууль тогтоомжийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоог хийх аргачлал";

5.Монгол Улсын байгаль орчны төлөв байдлын 2020 оны тайлан;

6.Эрх зүйн мэдээллийн нэгдсэн систем, legalinfo.mn;

7.Ойн судалгаа хөгжлийн төвийн цахим хуудас, www.forestry.gov.mn;

8.Статистикийн мэдээллийн нэгдсэн сан, www.1212.mn;

9.Шилэн данс, www.shilendans.gov.mn.

1 дүгээр хавсралт

ОЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ХЭЛЭЛЦҮҮЛГИЙН ТЭМДЭГЛЭЛ

2022.02.28.

Зохион байгуулагч:	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны Ойн бодлого зохицуулалтын газар
Оролцогчид:	Аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар, ойн анги, ойн нөхөрлөл, ойн мэргэжлийн байгууллагын ажилтан, албан хаагчид
Оролцогчдын тоо:	36

Ойн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн хэлэлцүүлгийг 2022.02.28-ны өдрийн 16.00-17.30 цагт цахим хэлбэр (zoom)-ээр зохион байгуулав. Хэлэлцүүлгийг Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны Ойн бодлого зохицуулалтын газрын ахлах мэргэжилтэн, доктор Ц.Чулуунбаатар удирдан явуулсан.

Хуулийн төсөл боловсруулахад зөвлөх үйлчилгээ үзүүлсэн "Өмгөөллийн ивээл баг" хуулийн нөхөрлөлийн төлөөлөл хуулийн төслийн танилцуулга хийв. Зөвлөх үйлчилгээ үзүүлсэн байгаль орчны гавьяат ажилтан, доктор Ц.Банзрагч хэлэлцүүлэгт оролцогчдын санал хүсэлтэд хариулт тайлбар өгөв. Хэлэлцүүлэгт оролцогчдын гаргасан зарчмын өөр саналыг нэгтгэн танилцуулья.

Д/д	Санал гаргасан субъект	Саналын агуулга	Тайлбар
1.	н.Жүгдэргарав, ойн мэргэжлийн байгууллага, Архангай	Мэргэжлийн мод үржүүлгийн газруудыг плантаци хэлбэрээр байгуулах, байгалийн сэргэн ургалтыг дэмжих арга хэмжээ авах зохицуулалт тусгах саналтай. Ойн тухай хуулийн төслийг дэмжиж байна.	Үндэсний стратеги төлөвлөгөө хийгдэж байна. Байгалийн сэргэн ургалтыг дэмжих арга хэмжээ авна. Ойн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд энэ талаар тусгагдаагүй болно. Ойн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулах, яригдах үед авч үзэх боломжтой.
2.	н.Ариунжаргал, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар, Завхан	Ойн агентлаг байгуулагдах, хуулийн төслийг бүхэлд нь дэмжиж байна. Ойн агентлаг байгуулагдахаар орон нутгийн түвшинд салбар нэгж нь хэрхэн ажиллах вэ? Босоо тогтолцоотой болох уу?	Хуулийн төсөлд Ойн агентлагийн дарга нь ойн ангийн даргыг аймаг, нийслэлийн Засаг даргатай зөвшилцөн томилж, чөлөөлөхөөр тусгасан. Орон нутаг зарим төсвийг хариуцах үүрэгтэй бол орон нутагтай зөвшилцөх шаардлагатай болно.

3.	н.Хадбаатар, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар, Хөвсгөл	Ойн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг дэмжиж байгаа, тусгайлан өгөх саналгүй. Ойн тухай хуулийн 31.4-т иргэн бүр мод тарих үүрэгтэй гээд энэ үүргээ биелүүлээгүй нөхцөлд зардлыг хандивлана гэсэн зохицуулалт бий. Хандивын хэмжээг тогтоох эрх аймгийн ИТХ-д байдаггүй. Аймаг хандивын хэмжээ тогтоосон шийдвэр гаргасан боловч Хууль зүйн яам шаардлага хангахгүй байна, хуулиар эрх олгогдоогүй гэж үзээд бүртгээгүй. Иймд жишиг байдлаар хуульд тусгах боломжтой байна уу? Ойн тухай хуулийн 34.1-т ойн анги гээд ойн анги байхгүй бол сум, дүүргийн эрх бүхий албан тушаалтан гэж заасан. Эрх бүхий албан тушаалтан нь хэн болохыг хуульд тодорхой тусгах.	**Саналыг хүлээн авч, хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлийн 7 дахь заалт болгон нэмж оруулсан.**
4.	н.Бурмаа, сум дундын ойн ангийн дарга, Өмнөговь	Ойн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуульд тусгагдсан дөрвөн зарчмын саналтай танилцсан, дэмжиж байгаа. Тарьц, суулгацаа зараад орлого төвлөрүүл гэдэг үүрэг өгдөг. Суулгацын үнийг хэн, хэрхэн тогтоох асуудал тодорхой бус байна. Үнийг асуудлыг зохицуулсан тусгай журамтай байх.	Хуулийн төслийн үзэл баримтлалд энэ асуудал тусгагдаагүй. Тарьц, суулгацын үнийн асуудал зах зээлийн горимоор шийдэгдэнэ.
5.	н.Оюунцэцэг, ойн мэргэжлийн байгууллага	Модлог ургамлын үр, үржлийн материалын зохицуулалт маш чухал тул дэмжиж байна. Ойн тухай хуулийг шинэчлэн	Магадлан итгэмжлэл нь зөвшөөрлийн тогтолцоог өөрчлөх зохицуулалт юм. Хуулийн төсөлд тусгаснаар магадлан итгэмжлэлий

		найруулах шаардлагатай. Ойн байгууллагын магадлан итгэмжлэлийн асуудал тусгагджээ. Яамнаас эрхээ авсан мод үржүүлгийн газрууд яах вэ? Эрхээ авсан ч гэсэн магадлан итгэмжлэлд хамрагдах уу?	төрийн бус байгууллага гүйцэтгэх бөгөөд тэдний дүгнэлтийг үндэслэн ойн мэргэжлийн байгууллага гэсэн гэрчилгээг ойн агентлаг олгоно. Мод үржүүлгийн газраа байгуулаад ажиллах, харин улс, орон нутгийн төсвөөс санхүүжилт авах бол магадлан итгэмжлэлд хамрагдана.
6.	н.Бүрэнбат, Дархан-Уул	Ойн агентлаг байгуулагдахыг дэмжиж байгаа, хуулийн төслийг бүхэлд нь дэмжиж байгаа. Ойн агентлаг нэг байгуулагдаад нэг татан буулгаад байдаг нь ямар учир шалтгаантай вэ? Тэрбум мод үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд ойн мэргэжлийн байгууллага, ойн нөхөрлөлүүд хэдэн хувийн модыг нь тарих вэ? Энэ талын тооцоо судалгаа хийсэн үү? Сургалтын асуудал чухал байдаг. Сүүлийн үед сургалт хийгдэхгүй байгааг анхаарах.	"Тэрбум мод" хөдөлгөөнийг хэрэгжүүлэх тооцоо судалгаа хийгдэж байна. Мөн үндэсний стратегийг боловсруулах ажил хийгдэж байна.
7.	н.Төгсөө, Дорноговь	Мод тарихад ашиглаж байгаа хөрөнгийг татвараас чөлөөлөхгүй асуудал үүсэж байна. НҮБ-тай байгуулсан гэрээнд татвар төлөхгүй гэж тусгасан боловч татварын байгууллага шалгаад татвар төлнө гэдэг. Түүнчлэн 3 хувийн татварын хөнгөлөлт үзүүлэх хуулийн зохицуулалттай ч бодит амьдрал дээр хэрэгжихгүй байна.	Хуулиар нэгэнт зохицуулагдсан асуудал болно. Хөнгөлөлт хэрэгжиж байгаа, аль нэг талд үл ойлголцсон асуудал гарсан байх магадлалтай.
8.	н.Эрдэнэцогт, Сэлэнгэ	Ойн агентлаг байгуулах нь цаг үеэ олсон чухал ажил юм. Манай аймагт гэхэд	"Тэрбум мод" хөдөлгөөнийг хэрэгжүүлэх тооцоо судалгаа хийгдэж

		ойн анги нь улсын төсөвт үйлдвэрийн газар гэсэн статустай байдаг. Хэрвээ орон нутгийн төсөвт болох нөхцөлд санхүүжилтэд хүндрэл гарах эрсдэлтэй. Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөний хэрэгжилтэд зохицуулалт шаардлагатай байна. Хүмүүс хаа сайгүй хөрөө, хайч бариад мод мөчир тайрах хандлага гарч байна. Түүнчлэн ойн зээл, ногоон зээлийн асуудал хэрэгцээтэй байна.	байна. Мөн үндэсний стратегийг боловсруулах ажил хийгдэж байна.

Дүгнэлт:

1.Хэлэлцүүлэгт оролцогчид бүгд Ойн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг бүхэлд нь дэмжиж байгаагаа илэрхийлсэн;

2.Хэлэлцүүлэгт оролцогчдын зарчмын өөр саналыг дээрх хүснэгтэд танилцуулав.

2 дугаар хавсралт

ОЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ҮР НӨЛӨӨНИЙ СУДАЛГАА

2022.02.28

Танд энэ өдрийн мэнд хүргэе.

Судалгаанд оролцогчид: Аймаг, нийслэлийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар, Ойн анги, Ойн мэргэжлийн байгууллага, Ойн нөхөрлөл, ойн салбарын ажилтан, албан хаагчид.

Судалгаанд оролцох заавар: Та зөвхөн нэг хариулт ✓ тэмдэг тавих/ өгөх бөгөөд хэрвээ Та бусад хэсгийг сонгох нөхцөлд өөрийн саналаа бодлоо нээлттэй, үндэслэлтэй илэрхийлнэ үү. Энэ нь судалгааны ажилд эерэг нөлөө үзүүлнэ.

Та бүхнийг судалгаанд идэвхтэй оролцохыг хүсье.

Нэг.Ерөнхий мэдээлэл

Таны ажил эрхлэлт?	БОАЖГ	Ойн анги	ОМБ	ОН	Бусад	Мод үржүүлгийн газар	Нийт
	5	6	1			1	13

Зохицуулалтын агуулга	Асуултын тоо	Асуулт				
Ойн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага	20	Зорилгод хүрэх байдал		Практикт хэрэгжих боломж		Хүлээн зөвшөөрөгдөх байдал
Ойн байгууллагын магадлан итгэмжлэл	6	Зорилгод хүрэх байдал		Практикт хэрэгжих боломж		Ойлгомжтой томьёологдсон байдал
Модлог ургамлын үр, үржлийн материал	19	Зорилгод хүрэх байдал		Практикт хэрэгжих боломж		Ойлгомжтой томьёологдсон байдал
Ойн дагалт баялагийг ашиглах горим	1	X		Практикт хэрэгжих боломж		Ойлгомжтой томьёологдсон байдал
Дүн	46					

Хоёр.Үндсэн судалгаа

Д/д	Зохицуулалтын агуулга	Д/д	Хуулийн төслийн зохицуулалт	Асуулт													
			14.2.Ойн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага нь ойг хамгаалах, нөхөн сэргээх, ашиглах талаар дараах бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ	Ойн агентлаг төсөлд тусгагдсан бүрэн эрхээ хэрэгжүүлснээр зорилгод хүрэх эсэх байдлыг хэрхэн үнэлэх вэ?					Ойн агентлаг бүрэн эрхээ практикт хэрэгжүүлэх боломжтой эсэхийг хэрхэн үнэлэх вэ?					Ойн агентлагийн хүлээн зөвшөөрөгдөх байдлыг хэрхэн үнэлэх вэ?			
		1	14.2.1.ойг хамгаалах, ашиглах, нөхөн сэргээх, үржүүлэх талаарх хууль тогтоомж, эрх бүхий төрийн байгууллагын шийдвэрийг хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулах;	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Хангалттай	Дунд	Хангалтгүй	Бусад
				13					10	3				13			
		2	14.2.2.модлог ургамлын үрийн нөөцийн улсын сан байгуулах, тогтмол баяжуулах, үйл ажиллагааг нь хариуцах, үржлийн материал үйлдвэрлэх нэгдсэн бодлогыг хэрэгжүүлэх,	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Хангалттай	Дунд	Хангалтгүй	Бусад
				12	1				9	2				12	1		
		3	14.2.3.үрийн удмын сангийн хадгаламж байгуулах, сорилт, туршилт судалгааны лаборатори ажиллуулах;	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Хангалттай	Дунд	Хангалтгүй	Бусад
				10	1	2			9	2	1			10		2	
		4	14.2.4.улсын хэмжээнд ойн аж ахуйг бүсчлэн хөгжүүлэх, удирдан зохион байгуулах;	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Хангалттай	Дунд	Хангалтгүй	Бусад
				11	1	1			12					11			
		5	14.2.5.ойн мэдээллийн сан бүрдүүлэх, баяжуулах, мэдээллээр хангах;	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Хангалттай	Дунд	Хангалтгүй	Бусад
				9	1	1			9	1				9			

		6	14.2.6.улсын ойн менежментийн төлөвлөгөөг боловсруулах, аймаг, нийслэлийн ойн менежментийн төлөвлөгөөг батлах, хэрэгжилтийг хангах ажлыг зохион байгуулах;	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Хангалттай	Дунд	Хангалтгүй	Бусад
				9	1	1			10	2				10		1	
		7	14.2.7.ашиглалтын бусийн ойн менежментийг сайжруулах, ойн нөөцийг иж бүрэн, хаягдалгүй ашиглахтай холбоотой ойн техник технологийг нэвтрүүлэх, хөгжүүлэх;	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Хангалттай	Дунд	Хангалтгүй	Бусад
				11					9	1				10			
		8	14.2.8.ойн тооллого, ой зохион байгуулалт хийх, ойн мониторингийн системийг хөгжүүлэх, ойн сангийн өөрчлөлтөд хяналт, шинжилгээ хийх;	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Хангалттай	Дунд	Хангалтгүй	Бусад
				10	1				8	1				9	1		
		9	14.2.9.ойн анги, ойн нөхөрлөл, ойн мэргэжлийн байгууллагад мэргэжил, арга зүйн туслалцаа үзүүлэх, үйл ажиллагаанд нь хяналт тавих, дүгнэлт гаргах;	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Хангалттай	Дунд	Хангалтгүй	Бусад
				8	1				7	2				5	1		
		10	14.2.10.ойг хамгаалах, нөхөн сэргээх, ургуулах, ашиглах зориулалтаар улсын төсвөөс олгосон хөрөнгийг хуваарилах, зарцуулалтад хяналт тавих, гүйцэтгэлийг тайлагнах.	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Хангалттай	Дунд	Хангалтгүй	Бусад
				9					11					11			
1	Ойн асуудал хариуцсан ТЗБ	11	14.2.11.модлог ургамлын үр, үржлийн материалын гарал үүслийн болон чанарын гэрчилгээний загварыг боловсруулах, хэрэгжилтийг зохион байгуулах;	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Хангалттай	Дунд	Хангалтгүй	Бусад
				10	1				11	1				11	1		
		12	14.2.12.улсын хэмжээнд хэрэгжүүлэх ойн аж ахуйн арга хэмжээг төлөвлөж, шаардагдах зардлыг улсын болон орон нутгийн төсөвт тусгуулах, санхүүжүүлэх;	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Хангалттай	Дунд	Хангалтгүй	Бусад
				11	1				11	1				11	1		
		13	14.2.13.ой, хээрийн түймрийн аюултай үед ой, хээрийн түймрээс сэрэмжлүүлэх, эргүүл, харуул ажиллуулах, бүх нийтийг татан оролцуулах талаар нутгийн захиргааны байгууллагатай хамтран ажиллах, түймрийн аюулын анги, зэрэглэлийг үндэслэн аймаг, нийслэлийн нутаг дэвсгэрт тодорхой үйл ажиллагааг зогсоох, хязгаарлах тухай саналыг аймаг, нийслэлийн Засаг даргад тавьж шийдвэрлүүлэх;	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Хангалттай	Дунд	Хангалтгүй	Бусад
				10	1	1			8	1	1			10	1	1	
		14	14.2.14.мод бэлтгэсэн, түймэр, хөнөөлт шавж, өвчинд нэрвэгдсэн ойн талбай, гол, хээрийг ойжуулах, ойн зурвас байгуулах ажлыг төв, орон нутгийн түвшинд зохион байгуулах;	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Хангалттай	Дунд	Хангалтгүй	Бусад
				10					10					10			
		15	14.2.15.ойн аж ахуйн арга хэмжээг хэрэгжүүлэхтэй холбоотой стандарт, журам, заавар боловсруулах, батлах, мэргэжил, арга зүйн зөвлөгөө, дэмжлэг үзүүлэх;	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Хангалттай	Дунд	Хангалтгүй	Бусад
				9	1				10	1				10	1		
		16	14.2.16.ойн менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах аргачлал боловсруулах, батлах;	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Хангалттай	Дунд	Хангалтгүй	Бусад
				10		1			10		1			10		1	
		17	14.2.17.ой, хээрийн түймрээс хамгаалах, урьдчилан сэргийлэхтэй холбогдсон хууль тогтоомжийг сурталчлах, иргэд, ойн нөхөрлөл, аж ахуйн нэгж, байгууллагыг ой, хээрийн түймэр унтраах арга ажиллагаанд сургах ажлыг онцгой байдлын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагатай хамтран хэрэгжүүлэх;	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Хангалттай	Дунд	Хангалтгүй	Бусад
				9	1	1			9	1	1			9		2	
		18	14.2.18.ой, хээрийн түймрийн гарал, түүнээс урьдчилан сэргийлэх талаар хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр шуурхай зарлан мэдээлэх;	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Хангалттай	Дунд	Хангалтгүй	Бусад
				9		1			9	1	1			10		1	
		19	14.2.19.ойн ангийн дүрмийг батлах, даргыг аймаг, нийслэлийн Засаг даргатай зөвшилцөн томилох, чөлөөлөх.	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад
				9	1	1			10		1			10		1	
		20	Та ойн агентлаг хамаарах дээр дурдсан зохицуулалтыг ерөнхийд нь хэрхэн үнэлэх вэ?	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад		Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад
				11	1				11	1				11	1		

Д/д	Зохицуулалтын агуулга	Д/д	Хуулийн төслийн зохицуулалт	Асуулт: Ойн байгууллагын магадлан итгэмжлэлийн зохицуулалт зорилгод хүрэх эсэх байдлын хэрхэн үнэлэх вэ?				Ойн байгууллагын магадлан итгэмжлэлийг практикт хэрэгжүүлэх боломжтой эсэхийг хэрхэн үнэлэх вэ?				Ойн байгууллагын магадлан итгэмжлэлийн зохицуулалт ойлгомжтой томъёологдсон эсэх?			
				Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад
2	Ойн байгууллагын магадлан итгэмжлэл	1	3.1.27."магадлан итгэмжлэл" гэж ойн санг эзэмшигч болон аж ахуйн нэгж, байгууллагын үйл ажиллагаанд зохих шалгуур үзүүлэлт, шаардлагын дагуу хөндлөнгийн байгууллагаас үнэлгээ хийж нотлох дүгнэлт гарган тогтоосон байдлыг;	6	5			6	5			6	3	1	
		2	23.1.Ойг хамгаалах, зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, ургуулах үйл ажиллагаагаар эрхлэхээр энэ хуулийн 23.3-т заасан журмын дагуу магадлан итгэмжлэлд хамрагдан гэрчилгээ авсан аж ахуйн нэгж, байгууллагыг ойн мэргэжлийн байгууллага гэнэ.	7	1	1		6	2	1		7	2		
		3	23.3.Ойн магадлан итгэмжлэлд тавигдах шаардлага, магадлан итгэмжлэх журмыг байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага батална.	8	3			8	3	3		7	3		
		4	23.4.Ойн магадлан итгэмжлэлийг төр болон хувийн хэвшлээс хараат бус, гишүүнчлэлгүй нийгэмд үйлчилдэг төрийн бус байгууллага гүйцэтгэнэ.	5	4	3		5	4	3		7	3		
		5	23.5.Магадлан итгэмжлэлийн дүгнэлтийг ойн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага хүлээн авч гэрчилгээ олгоно.	9	2			7	4			8	2	1	
		6	Ойн магадлан итгэмжлэлийн зохицуулалтыг ерөнхийд нь хэрхэн үнэлэх вэ?	6	3	1		5	4	1		5	5		

Д/д	Зохицуулалтын агуулга	Д/д	Хуулийн төслийн зохицуулалт	Асуулт: Модлог ургамлын үр, үрслэгийн материалын зохицуулалт зорилгод хүрэх эсэх байдлыг хэрхэн үнэлэх вэ?				Модлог ургамлын үр, үрслэгийн материалын зохицуулалтыг практикт хэрэгжүүлэх боломжтой эсэхийг хэрхэн үнэлэх вэ?				Модлог ургамлын үр, үрслэгийн материалын зохицуулалт ойлгомжтой томъёологдсон эсэх?			
				Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад
		1	3.1.25."модлог ургамлын үр" гэж модлог ургамлыг үржүүлэх, ойжуулах, ойг нөхөн сэргээхэд ашиглаж байгаа модлог ургамлын үрслэгийн зориулалт бүхий үр хөврөл, дагавар үр, үрийг;	9	2			7	4			6	4	1	
		2	3.1.26."үрслэгийн материал" гэж модлог ургамлыг үржүүлэх, ойжуулах, ойг нөхөн сэргээхэд ашиглаж байгаа ургал эрхтэн, үндэс, ногоон ба модожсон тайрдас, нугалаадас, бут үржүүлэг, залгац ба ургамлын бусад хэсэг, эсхүл тэдгээрээр ургуулсан тарьц, суулгацыг;	9	2			8	3			7	4		
		3	3.1.28."модлог ургамлын үр, үрслэгийн материал бэлтгэх, боловсруулах" гэж тарьц ургуулах зориулалт бүхий боргоцой, үр, жимс зэрэг үрийн материал, навч нахиа, ургал эрхтэн, мөчир, бусад ургамлын хэсэг зэрэг үрслэгийн материал бэлтгэх, боловсруулах болон ойжуулалтын зориулалтаар тарьц, суулгац ургуулах үйл ажиллагааг.	8	3			7	4			7	3	1	

37

		4	3.1.29."ойн үрийн мужлал" гэж экологийн болон өндөршлийн хувьд төстэй бүс нутагт орших удамшил, галаад нэрлийн хувьд адил шинж төвдөг бүхий байгалийн ойн газар нутгийг;	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад
				9	2			8	2			8	3		
		5	30^{1}.1.Ойжуулалт, ойн нөхөн сэргээлтийн ажилд зөвхөн тухайн бүс, нутгийн байгалийн ойн гарал үүсэлтэй, стандартын шаардлага хангасан ойн үрлийн материалыг тарналпа.	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад
				8	3			8	3			9	2		
		6	30^{1}.2.Ойн үрийн мужлалын хилийн заагийг ойн шинжлэх ухааны байгууллагын саналыг үндэслэн ойн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага тогтооно.	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад
				8	3			8	2	1		8	3		
		7	30^{1}.3.Байгалийн гамшгийн улмаас үр нөөцөлж чадалгүй, эсхүл үрийн бага ургацын жилд иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагад үр нийлүүлэх, үр шинэчлэх зорилгоор удамшлын болон таримлын сайн чанарын үрээр модлог ургамлын үрийн нөөцийн улсын санг бүрдүүлнэ.	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад
				8	3			9	2			8	3		
3	Модлог ургамлын үр, үрслийн материал	8	30^{1}.4.Модлог ургамлын үрийн нөөцийн улсын санг ойн үрийн төв лаборатори эрхлэнэ.	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад
				9	2			8	3			9	2		
		9	30^{1}.5.Модлог ургамлын үр, үрслийн материалын үйлдвэрлэл төрийн нөөлд байх бөгөөд төрөөс дараах дэмжлэг үзүүлнэ:	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад
				8	3			8	3			8	2		
		10	30^{1}.5.1.шилмэл болон сортын үр, тарьц, суулгац үйлдвэрлэхэд хөрөнгө оруулалт хийх;	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад
				9	2			9	2			8	2		
				9	2			9	2			8	2		
		11	30^{1}.5.2.үрийн зохицуулалт хийх, урамшуулал олгох;	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад
				9	2			8	3			9	2		
		12	30^{1}.5.3.шилмэл болон сортын үр үйлдвэрлэхэд гарсан зардлын тодорхой хэсгийг нөхөн төлөх,	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад
				8	3			7	4			7	4	1	
		13	30^{1}.5.4.хөнгөлөлттэй зээл олгох	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад
				8	2			8	2			7	2	1	
		14	30^{1}.6.Төрөөс модлог ургамлын үр, үрслийн материал бэлтгэх, үйлдвэрлэх, импортлох, экспортлох, үрийн нөөцийн сан бүрдүүлэх журмыг байгаль орчин болон санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүд хамтран батална.	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад
				9	2			8	3			8	3		
		15	30^{1}.7.Тарьц ургуулах, худалдан борлуулах, ойн үрийн нөөцийн улсын санд нийлүүлэх зориулалт бүхий үрээс дээж авч, үрийн чанарын шинжилгээг ойн үрийн төв лабораторид хийж, үрийн чанарын гэрчилгээ олгоно.	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад
				9	2			7	4			8	3		
		16	30^{1}.8.Гарал үүслийн болон чанарын гэрчилгээтэй ойн үрслийн материалыг худалдан борлуулна.	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад
				9	2			9	2			9	2		
		17	30^{1}.9.Гарал үүсэл тодорхойгүй, эсхүл үр нь лабораторийн шинжилгээгээр стандартын шаардлага хангаагүй тохиолдолд тухайн багц үрийг худалдах, импортлохыг хориглоно.	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад
				9	2			8	3			8	3		
		17	30^{1}.9.Гарал үүсэл тодорхойгүй, эсхүл үр нь лабораторийн шинжилгээгээр стандартын шаардлага хангаагүй тохиолдолд тухайн багц үрийг худалдах, импортлохыг хориглоно.	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад
				9	2			8	3			8	3		
		18	30^{1}.10.Модлог ургамлын үр, үрслийн материал үйлдвэрлэх, худалдах журмыг байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага батална	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад
				8	2	1		8	2	1		8	3	1	
		19	Модлог ургамлын үр, үрслийн материалын зохицуулалтыг ерөнхийд нь хэрхэн үнэлэх вэ?	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад
				8	3			7	4			8	3		
Д/д	Зохицуулалтын агуулга	Д/д	Хуулийн төслийн зохицуулалт	Асуулт				Самар тээвэрлэх зохицуулалтыг практикт хэрэгжүүлэх боломжтой эсэхийг хэрхэн үнэлэх вэ?				Самар тээвэрлэх зохицуулалт ойлгомжтой томьёологдсон эсэх?			
4	Ойн дагалт баялаг ашиглалтын горим	1	38.5.Хушны самрын дунд ургацтай жилд зөвхөн ахуйн зориулалтаар, их ургацтай жилд аль ч зориулалтаар ашиглахыг зөвшөөрөх бөгөөд үйлдвэрлэлийн зориулалтаар бэлтгэсэн самрыг өөр сум, аймаг, хот руу тээвэрлэхэд энэ хуулийн 14 дүгээр зүйлийн 14.2.11-д заасан гарал үүсэл, чанарын гэрчилгээ авна.	X				Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад	Тийм	Дундаж	Үгүй	Бусад
								6	3			6	3		

ОЛОН НИЙТИЙН ХЭЛЭЛЦҮҮЛЭГ ЗОХИОН БАЙГУУЛЖ, САНАЛ АВСАН ТУХАЙ ТАЙЛАН

Хууль тогтоомжийн тухай хуулиар хууль тогтоомжийн төсөл боловсруулах ажлын үе шатыг хуульчилсан бөгөөд уг хуулийн 8.1.4, 8.1.5-д эрх, хууль ёсны ашиг сонирхол нь хөндөгдөх иргэн, хуулийн этгээдийн төлөөлөл, олон нийтээр хууль тогтоомжийн төслийг хэлэлцүүлж, санал авах, хууль тогтоомжийн төсөлд холбогдох төрийн болон төрийн бус байгууллага, мэргэжлийн болон судалгааны байгууллагын санал авах гэж заасан.

Ойн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл боловсруулах явцад гурван удаа олон нийтийн хэлэлцүүлэг зохион байгуулж, санал авсан. Олон нийтийн хэлэлцүүлэг зохион байгуулж, санал авсан байдлыг нэгтгэн танилцуулья.

Д/д	Арга хэмжээний нэр	Зохион байгуулсан огноо	Зохион байгуулсан этгээд	Орол-цогч-дын тоо	Үр дүн (тайлбар)
1.	Ойн салбарын үндэсний чуулган	2021.11.15	Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн Тамгын газар, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам		Ойн салбарын үндэсний чуулганы зөвлөмж
2.	Ойн тухай хуулийн хэрэгжилтийн хэлэлцүүлэг	2021.10.22.	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам, Ойн бодлого зохицуулалтын газар	33	Хэлэлцүүлгийн тэмдэглэл
3.	Ойн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн хэлэлцүүлэг	2022.02.28.	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яам, Ойн бодлого зохицуулалтын газар	36	Хэлэлцүүлгийн тэмдэглэл

НЭГ.ОЙН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ХЭРЭГЖИЛТИЙН ТАЛААРХ ХЭЛЭЛЦҮҮЛГИЙН ТЭМДЭГЛЭЛ

2021.10.22.

Зохион байгуулагч:	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны Ойн бодлого зохицуулалтын газар
Оролцогчид:	Аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар, ойн анги, ойн нөхөрлөл, ойн мэргэжлийн байгууллагын ажилтан, албан хаагчид
Оролцогчдын тоо:	33

Ойн тухай хуулийн хэрэгжилтийн талаарх хэлэлцүүлгийг 2021.10.22-ны өдрийн 09.00-10.30 цагт цахим хэлбэр (zoom)-ээр зохион байгуулав. Хэлэлцүүлгийг Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны Ойн бодлого зохицуулалтын газрын ахлах мэргэжилтэн, доктор Ц.Чулуунбаатар удирдан явуулсан. Ойн бодлого зохицуулалтын газрын ахлах мэргэжилтэн,

доктор Ц.Чулуунбаатар Ойн тухай хуулийн хэрэгжилт, ойчдын үндэсний чуулган, "Тэрбум мод" үндэсний хөдөлгөөний талаар мэдээлэл өгөв.

Хэлэлцүүлгийг Ойн тухай хуулийн хэрэгжилтийг үнэлэх, шийдвэрлэх шаардлагатай асуудал, нөхцөл байдлыг тодруулах зорилгоор зохион байгуулсан бөгөөд орон нутгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар, ойн анги, ойн нөхөрлөл, ойн мэргэжлийн байгууллагын ажилтан, албан хаагчид оролцов. ***1.Хэлэлцүүлэгт оролцогчид Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн санаачилсан "Тэрбум мод" үндэсний хөдөлгөөнийг амжилттай хэрэгжүүлэх, зохион байгуулах шаардлагаар ойн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага байгуулахыг бүгд санал нэгтэй дэмжсэн болно.*** 2.Хэлэлцүүлэгт оролцогчдын гаргасан бусад саналыг танилцуулья.

Орхон аймгийн БОАЖГ: Ойн тухай хуулийн 14.1-д аймаг, суманд сумын болон сум дундын ойн анги ажиллана гэж заасан. Хотод ойн асуудал эрхэлсэн нэгж байх эсэхийг тодорхой болгох шаардлагатай. Хотод ойн асуудлыг ямар нэгж хариуцах, тосгонд ямар нэгж хариуцах нь тодорхой бус байна.

Говь-Алтай аймгийн БОАЖГ: Ойн анги байгуулах, зохион байгуулахад анхаарах нь зүйтэй. Ойн ангийн эрхийг нь өргөжүүлэх талаас нь хандвал зүгээр байна.

Өмнөговь аймгийн БОАЖГ: Манай аймагт ойн санг гэрээгээр эзэмшүүлэх журам үйлчилдэг. Иргэнд ойн санг хэрхэн эзэмшүүлэх талаар харилцааг тодорхой болгох шаардлагатай. Таримал ойн талбайг гэрээгээр эзэмшүүлэх талаар нэмж тусгах нь зүйтэй. Журам нь байгалийн ойд суурилсан байдаг. Манай аймгийн хувьд журмаа батлуулсан. Орон нутаг энэ харилцааг зохицуулсан журам батлах эрхтэй эсэх асуудал яригддаг. Хувийн мод үржүүлгийн газар гэж бий. Ойн тухай хуульд ойн ангийн эрх, үүргийг заасан. Ногоон байгууламжийг талбайг яах вэ? Ногоон бүсийг тогтоох, ойн арчилгаа, хамгаалалтыг анхаарах хэрэгтэй байна. Таримал ойг хамгаалах зохицуулалт нэмэх саналтай.

Дархан-Уул аймгийн БОАЖГ: Ойн тухай хуулийн 29.1.4-т ойд хориглох үйл ажиллагааг зохицуулсан. Зөвшөөрөлгүй өвс хадах асуудал гардаг. Үүнд зөвшөөрлийг хэн, ямар журмаар олгохыг тодорхой болгох шаардлага байна. Одоогоор багийн Засаг дарга зөвшөөрөл өгдөг. Ойн тухай хуулийн 4.12-т эзэмшлийн ойд ... мод бэлтгэх, нөхөн сэргээх зэрэгт гарсан зардлын тодорхой хувийг олгоно гэдэг. Төлбөр төлөх журам нь одоогоор гараагүй байгаа. Ойн тухай хуулийн 29.1.8-д зулзган модыг эрх бүхий байгууллагын зөвшөөрөлгүйгээр шилжүүлэн суулгахыг хориглоно гэж хуульчилсан. Эрх бүхий байгууллага нь хэн байх вэ? Ойн анги уу? Хот, сууринд ногоон байгууламжийн асуудал бүрхэг байна. Хот, суурины ногоон байгууламжийг Барилга, хот байгуулалтын яам шийдвэрлэнэ гэсэн хариу өгдөг. Үүрэг чиглэл нь тодорхой байх хэрэгтэй. Ойн тухай хуулийн 31.4-т хот, сууринг цэцэрлэгжүүлэх, ногоон байгууламж байгуулах ажлыг холбогдох хуулиар зохицуулна гэж заасан. Ойн сангийн тодорхой хэсгийг гэрээгээр эзэмшигч. Ойн тухай хуулийн 22.1.8-д татвар төлнө гэдэг нь ямар татвар төлөх вэ гэсэн асуудал бий. Ойн мэргэжлийн байгууллагад тавигдах шаардлага тусдаа бий. Журмын зохицуулалтыг Ойн тухай хуульд оруулж тусгамаар байна.

Завхан аймгийн БОАЖГ: Хоёр саналтай. Ойн тухай хуулийн 18.3.4-т ойг нөхөн сэргээх, ойжуулах ажлыг сум дундын ойн ангийн эрх, үүрэгт хамаарна хэмээн заасан. Ойд учирсан хохирлын экологи, эдийн засгийн үнэлгээ тогтоох, үүнд гарсан зардлыг гэм буруутай этгээдээр нөхөн төлүүлэх заалт шинээр нэмэх шаардлагатай. Ойн тухай хуулийн 21-т ойн нөхөрлөлийн эрх, үүргийг хуульчилсан. Нөхөрлөлийн эзэмшиж байгаа ойн санд орох зөвшөөрлийг нөхөрлөлөөс олгох хэрэгтэй.

Говь-Алтай аймгийн БОАЖГ: Ойн тухай хуульд заган ойн зохицуулалтыг тусад нь бүлэг болгон оруулах саналтай. Ойн ангийн эрх, үүргийг тодорхой болгох, улсын байцаагч болон байгаль хамгаалагчийн эрх, үүргийг тусгах нь зүйтэй.

Сүхбаатар аймгийн БОАЖГ: Нэгд, томилгооны асуудал яригддаг. Ойн бодлого зохицуулалтын газартай ярилцан томилдог байх. Дараагийн асуудал нь мэргэжилтэн бэлтгэх чиглэлээр сургалт зохион байгуулах. Бид мэргэжилтнээ сургах гэж оролдсон боловч амжилт олоогүй.

Хэнтий аймгийн БОАЖГ: Хоёр санал байна. Ойн тухай хуулийн 14 дүгээр зүйлд ойн асуудал хариуцсан нэгж байгуулах, түүний эрх, үүргийг тодорхой болгох саналтай. Сумын ойн ангийн эрх, үүргийг нэмэгдүүлэх шаардлага байна. Ойн тухай хуулийн 4.12 дахь хэсгийг өөрчлөх, уг заалтаас болж мэргэжлийн байгууллагууд маргалдах тал гардаг.

Дундговь аймаг: Заган ой, таримал ой, ногоон байгууламжийн асуудлыг Ойн тухай хуульд тодорхой тусгах саналтай.

Увс аймаг: Ойн тухай хуулийн 4.2-т хууль тогтоомжид заасан журмын дагуу гэж заасан. Зориудаар тарьсан ой модыг өмчилж болно гэж заасныг өөрчлөх нь зүйтэй. Газар өмчлөх тухай хуультай уялдуулах шаардлагатай. Газрын тухай хуультай уялдуулах нөхцөлд “ой” гэж үзэх эсэх асуудал гарна. Нэр томьёоны хэсэгт “таримал ой” гэсэн тодорхойлолт оруулах шаардлагатай. Ойн асуудал эрхэлсэн нэгж, төрийн захиргааны байгууллага зайлшгүй байгуулагдах цаг болсон. Ойн асуудал эрхэлсэн нэгжийн даргыг засаг дарга БОАЖГ-ын даргатай зөвшилцөн томилдог. Энэ онд дөрвөлсөн гэрээ байгуулсан.

Ойн тухай хуулийн 29.1.5-д ойн үр бэлтгэх зориулалтаар мод үржүүлгийн талбайд мод бэлтгэх, мал бэлчээхийг хориглосон. Хариуцлага тооцоход Эрүүгийн хууль, Зөрчлийн тухай хууль яригддаг. Зөрчлийн хуулиар 50,000 төгрөгөөр торгодог, хариуцлагыг нэмэгдүүлэх саналтай байна.

Увс: Таримал ойн асуудал байна. Өөрийн эзэмшлийн газарт тарьсныг таримал ой гэж үздэг. Гэтэл бусдын эзэмшлийн газар дээр тарьсныг хэрхэн үзэх вэ? Увс аймаг гэхэд голын дагуу бургасан ойтой. Ойн тухай хуулиар бургасан ойг ашиглахыг хориглодог. Гэтэл амьдрал дээр бургасан ойг ашигладаг, хэрхэн дэмжих вэ? Дэмжих зохицуулалт тусгамаар байна. Ойн тухай хуульд сум дундын ойн анги байгуулж болно, байгуулахгүй ч байж болно гэж заасан. Нийт нутаг дэвсгэрийн тэдэн хувь нь ойтой бол ойн ангийг заавал байгуулна хэмээн Ойн тухай хуульд заах шаардлагатай.

Ховд: Таримал ойг гурван жилийн дараа хэнд хүлээлгэж өгөх вэ гэсэн асуудал байна. Малчид малаа оруулдаг, үүнд хариуцлагын заалт нэммээр байна. Сум дундын ойн ангийн бүтэц, орон тоог тодорхой болгох нь зүйтэй. Ойн тухай хуульд заган ойн талаар бүлэг зохицуулалт нэмэх хэрэгтэй. Бодит байдал дээр хармаг зэргийг уут уутаар нь түүж ашигладаг. Орон нутагт ойн салбарын мэргэжилтэн ховор байдгийг анхаарах нь зүйтэй.

Өмнөговь: Таримал, ойжуулалтын ажил зохион байгуулах асуудал бий. Норматив зардал өссөн тул хийх хүн олдоно байх. Говийн аймагт мод тарьж ургуулах нь бараг бүх насны ажил юм. Ой модноос гадна бут сөөг гэж нэмэх. Мод тарина биш мод ургуулна гэж ярих хэрэгтэй. Механикжуулах ажилд анхаарах нь зүйтэй, үүнээс “Тэрбум мод” үндэсний хөдөлгөөний үр дүн үүнээс ихээхэн шалтгаална. Түүнчлэн үрийн чанарын асуудал маш чухал байна. Үр бэлтгэх, мөчир бэлтгэх зэрэг асуудлыг бодлого, төлөвлөгөө, зохион байгуулалттай хийх нь чухал.

Орхон: Манай аймаг гэхэд орон нутгийн тусгай хэрэгцээнд газар авсан. Ойн тухай хуулийг Газрын тухай хуультай уялдуулах шаардлагатай.

Өмнөговь: Ойн зурвас байгуулдаг. Хариуцлагын асуудал яригддаг. Ойн тухай хуулийн 29.1.5, 29.1.6-д хориглосон зохицуулалт байна. Заган ойн асуудал мөн чухлаар тавигддаг. Ойн тухай хуульд хамгаалалтын бүсийн ой гээд дурдаад өнгөрсөн байдаг. Үүнийг тодорхой болгох хэрэгтэй. Усалгаа, арчилгааны асуудлыг шийдвэрлэж байж мод тарьдаг. Гурван жил болсон ч мод биеэ даадаггүй. Арчилгаа, усалгаа маш чухал. Нэг га газрын ойжуулалтын ажилд 10.4 сая төгрөгөөр тендер зарлаад аж ахуйн нэгж оролцохгүй байна. Ойжуулалтын ажлын зардал ялгаатай байх хэрэгтэй. Ногоон байгууламжийн тухай хуультай болмоор байна. Нийтийн эзэмшлийн ногоон байгууламж зохицуулалтгүй байна.

Ховд: Хамгаалалтын бүсийн ойд мод бэлтгэхийг хориглосон. Зарим бургасан ой тусгай хамгаалалттай газар нутагт хамаардаг. Бургасаар гэрийн мод хийдэг. Тэгэхээр хамгаалалтын бүсийн ойд бургасаар гэрийн мод хийхийг зөвшөөрөх нь зүйтэй.

Архангай: Манай аймагт 104 нөхөрлөлтэй, 2346 гишүүнтэй, 268510 га ойн сан бүхий талбайтай. Ойн санд мал бэлчээх, өвс хадах нь ойн өсөлтөд муугаар нөлөөлнө. Цэвэр ойтой сумууд Архангай аймагт бий. Сумдууд ойгоос мод бэлтгэх ажлыг зохион байгуулдаг. Ойгоос мод шилжүүлэн суулгадаг. Ойн тухай хуулийн 29 дүгээр зүйлд ойд хориглох үйл ажиллагааг заасан. Ногоон байгууламж, үр бэлтгэлийн асуудал хууль зүйн зохицуулалтгүй байна. Ойн тухай хуулийн 17.2.8-д заасан аймгийн Засаг даргын эрх, үүргээс томилгоонд хамаарах хэсгийг хасуулах саналтай. Аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурлаар батлагдсан мод бэлтгэлийн хэмжээнд сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн хурлаар дахин баталдаг.

Орхон: Ойн тухай хуулийн 17.2.8 дахь заалтыг өөрчлөх саналтай. Сумын ойн ангийн даргыг сумын Засаг дарга, аймгийн ойн ангийн даргыг аймгийн Засаг дарга томилно гэж хуульчлах.

Хөвсгөл: Ойн тухай хуулийн 33.1-д заасан ойн санг гэрээгээр эзэмшигч гэснийг хасах. Байгалийн ойгоос зулзган модыг шилжүүлэх, мод бэлтгэх, гэрээний хэрэгжилтэд хяналт тавих гэдэгт хэн гэдгийг тодорхой болгох шаардлагатай. Ойн тухай хуулийн 20.1.4-т ойн анги байхгүй бол байгаль хамгаалагч гэж оруулах. Холбогдох албан тушаалтан гэхээр тодорхой бус тул хариуцах этгээдийг тодорхой тусгах.

Төв аймаг, Мөнгөнморьт сум: Ойн ангийн хувьд орон тоог нэмэгдүүлэх нь чухал байна. Мод үржүүлгийн газар байгуулагдаад найман жилийн нүүр үзэж байна. Хортон шавжийн асуудал чухал байна. Сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурал, аймгийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын эрх, үүргийг тодорхой тусгах. Ойгоос олсон орлогын 85 хувийг ойд зарцуулах шаардлагатай. Хуулийн хэрэгжилтийг хангахад анхаарах хэрэгтэй. Манай сум самрын орлогоос 985 сая төгрөг олсон. Энэ хөрөнгө өөр зүйлд зарцуулагдаж байна.

Иргэд суманд түлш түлээний мод бэлтгэх зөвшөөрөл аваад, модоо бэлтгээд ирэхэд гарал үүслийн бичиг, эсхүл хяналтын хуудас авсан байх ёстой гэдэг шаардлага тавьж үл ойлголцол гарч байна. Ийм зөрчилд эрүүгийн гэмт хэрэг үүсгэсэн тохиолдол бий. Экологийн цагдаагийн албаны албан хаагчид байцаагчийн эрхтэй байдаг.

Өмнөговь: Аймаг бүрийн ойн асуудал хариуцсан нэгж босоо тогтолцоотой болбол “доройтолд” орно. Ойжуулалтын ажил орон нутгийн бодлого, төлөвлөлтөөр хийгдэж байгааг үгүйсгэж болохгүй. Ойн ангиуд орон нутагтай зөвшилцөн ажиллах шаардлагатай.

Хэлэлцүүлэгт оролцогчдын саналыг нэгтгэн дүгнэвэл:

1.Ойн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны байгууллага буюу “Ойн агентлаг” байгуулах;

2.Ойн ангийг хаана, ямар журмаар байгуулах вэ? Аймаг, сум, нийслэл, дүүрэг, хот, тосгонд ойн ангийн удирдлага, төсөв санхүүжилт ямар байхыг тодорхой болгох;

3.Ойн анги, ойн нөхөрлөлийн эрхийг өргөжүүлэх, ойн алба, ойн анги гэсэн нэр томьёог жигдлэх;

4.Орон нутаг ойн санг гэрээгээр эзэмшүүлэх журам гаргах эрх эдлэх эсэх, энэ талаар тодорхой зохицуулах;

5.Тарималь ойг гэрээгээр эзэмшүүлэх, тарималь ойг хамгаалах тухай заалт нэмэх, тарималь ойн нэр томьёоны тодорхойлолт оруулах;

6.Заган ойн бүлэг зохицуулалтыг нэмж тусгах;

7.Сум дундын ойн ангийг заавал байгуулах нөхцөлийг тодорхойлох;

8.Үрийн чанар, мод бэлтгэх ажил, механикжуулах ажил маш чухал тул, хуульд тусгах;

9.Ойн дагалдах баялагийн ашиглалтыг тодорхой хуульчлах;

10.Ногоон байгууламжийн асуудлыг тусгай хуулиар зохицуулах;

11.Том модыг шилжүүлэн суулгах харилцааг хуульчлах.

ХОЁР.ОЙН САЛБАРЫН ҮНДЭСНИЙ ЧУУЛГАНЫ ЗӨВЛӨМЖ

2021 оны 11 сарын 15

Төрийн ордон

Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн ивээл дор зохион байгуулагдсан “Ойн салбарын үндэсний чуулган”-аас “Тэрбум мод” Үндэсний хөдөлгөөнийг бүрэн дүүрэн дэмжихээ илэрхийлж, чуулганд тавигдсан илтгэл, салбар хуралдаанаас дэвшүүлсэн саналд үндэслэн зөвлөмж болгох нь:

Нэг.“Тэрбум мод” хөдөлгөөнийг хэрэгжүүлэх арга замын талаар:

1.1.Шинэчлэн батлагдсан “Хөгжлийн бодлого төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль”-ийн дагуу боловсруулагдаж байгаа “Байгаль орчны зорилтод хөтөлбөр”-т “Тэрбум мод” хөдөлгөөний хүрээнд хэрэгжүүлэх арга хэмжээг тусгах;

1.2.Тэрбум мод хөдөлгөөнийг хэрэгжүүлэх, газар нутгийн судалгааг хийж, стратеги, үйл ажиллагааны нарийвчилсан төлөвлөгөө, техник эдийн-засгийн үндэслэл боловсруулж, шаардлагатай бодит төсвийн тооцоог гаргаж төсөв, санхүүжилтийг тодорхойлох;

1.3.Мод тарихад зориулж жил бүр аймаг, нийслэл бүр 1 тэрбумаас доошгүй төгрөгийг төсөвтөө тусгаж байх, мод тарьж ургуулах иргэд, аж ахуйн нэгж, байгууллагын санал, санаачилгыг дэмжих урамшууллын механизм, эдийн засгийн хөшүүргийг бий болгох;

1.4.Тэрбум мод хөдөлгөөний үр дүнг дараахь үзүүлэлтийг хангасан байхаар тооцох.Үүнд: ойгоор бүрхэгдсэн талбай 9.0 хувьд хүрэх, нэн хүчтэй цөлжсөн газрын хэмжээ 4.0-с доошгүй хувиар буурсан байх, хүлэмжийн хийн шингээлтийг 2.5 сая тн CO_2 -р нэмэгдүүлсэн байх.

Хоёр.Төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн талаар:

2.1.Ойн салбарын мэргэжлийн байгууллагын эрх олгох, цуцлах, ойн аж ахуйн арга хэмжээний гүйцэтгэлийн болон үр дүнгийн хяналт, мониторинг хийх зэрэг төрийн захиргааны байгууллагуудын зарим чиг үүргийг мэргэжлийн холбоодод шилжүүлэх;

2.2.Ойн санг урт хугацаанд эзэмшүүлэх, гадаад, дотоодын томоохон хөрөнгө оруулалтыг татах боломжтой концессын төсөл боловсруулж хэрэгжүүлэх;

2.3.Ойн магадлан итгэмжлэлийн стандартыг үндэсний онцлогт тохируулан боловсруулж, хараат бус хөндлөнгийн байгууллагаар магадлан итгэмжлэл хийх тогтолцоог бий болгох, олон улсын ойн магадлан итгэмжлэлийг нэвтрүүлэх бэлтгэл ажлыг хангах.

Гурав.Хүний нөөц, мэргэжилтэй боловсон хүчний талаар:

3.1.Ойн мэргэжилтэн бэлтгэдэг сургалт үйлдвэрлэлийн төв, коллеж, их дээд сургуулийн хөтөлбөрийг харилцан уялдаатай болгож, шатлан суралцах боломжийг бий болгох;

3.2.Эхний ээлжид сум суурин газар бүрт 3-с доошгүй ойжуулагч мэргэжилтэй ажилчин байхаар тооцож, “1000 мэргэжилтэй ажилтан” хөтөлбөрийг 2022 онд багтаан хэрэгжүүлэх.

Дөрөв.Үр, тарьц, суулгацын нөөц бүрдүүлэлтийн талаар:

4.1.Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт модлог ургамлын үр, үржлийн материалыг бэлтгэх, боловсруулах, импортлох, хадгалах, худалдан борлуулах, тээвэрлэх, ашиглах, хянах, үрийн

нөөцийн улсын сан бүрдүүлэх, зарцуулахтай холбогдсон харилцааг зохицуулах хууль эрх зүйн орчныг бий болгох;

4.2.Үрийг дунд болон урт хугацаанд хадгалах байгууламж (Seed bank)-ийг улсын хэмжээнд 1, богино хугацаанд үр хадгалах агуулахыг бүсчилсэн хэлбэрээр байгуулах;

4.3.Мод үржүүлгийн зориулалтаар ашиглаж байгаа газрыг газар ашиглалтын төлбөрөөс чөлөөлөх, мод үржүүлэг, ойжуулалтын зориулалттай машин, тоног төхөөрөмжийг худалдан авахад зориулж урт хугацаатай, хөнгөлөлттэй зээл олгох;

4.4.Үрийн нөөцийг жилд 290.0 мянган кг, жилд ургуулах тарьц, суулгацын хүчин чадлыг 600.0 мян.ш, мэргэжилтэй ажилчдын тоог 5000-д хүргэх.

Тав.Агро-ойн аж ахуйг хөгжүүлэх талаар:

5.1.Агро-ойн аж ахуйг хөгжүүлэх чиглэлээр холбогдох хуулиудад нэмэлт, өөрчлөлт оруулж ой, газар тариалан, бэлчээрийн хоорондын харилцааг зохицуулах хууль, эрх зүйн орчныг бий болгох;

5.2."World Agroforestry Centre" олон улсын байгууллагад элсэж Агро-ойн аж ахуйг хөгжүүлэх чиглэлээр хамтарсан төсөл, хөтөлбөр хэрэгжүүлэх;

5.3.Хүнс, хөдөө аж ахуй яамны харьяанд жимс, жимсгэнийн кластер хөгжүүлэх, Агро-ойжуулалтын судалгааны төв байгуулах.

Зургаа.Цөлжилт, газрын доройтлыг бууруулах талаар:

6.1.Ой, говийн баян-бүрд, хүлэрт намаг, цайдам зэрэг экологийн чухал экосистемийг нөхөн сэргээх чиглэлд шинэлэг, байгальд ээлтэй, технологид түшиглэсэн инновац нутагшуулах;

6.2.Хур тунадасны ус, уулын уруйн ус, шар усны ус болон илүүдэл урсац хуримтлуулах, усны нэмэлт эх үүсвэрийг ус, чийг дутмаг газруудад бүрдүүлэх далан, хаалтын системийн сүлжээг нэмэх;

6.3.Монгол орны байгалийн ялгавартай бүс нутгуудад цөлжилт, газрын доройтлыг урт хугацаанд судлах суурингуудыг байгуулж, судалгааны үр дүнд гарсан технологи, инновацыг үйлдвэрлэлд нэвтрүүлэхэд санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх;

6.4.Цөлжилт, газрын доройтлын чиглэлээр идэвхтэй үйл ажиллагаа явуулдаг олон улсын байгууллага, донор улс орнуудтай чадавхыг бүрдүүлэх чиглэлд хамтран ажиллах, туршлага судлах.

Долоо.Ой ашиглалт, ой модны үйлдвэрлэлийн талаар:

7.1.Ойгоос бэлтгэх модны дээд хязгаарыг тогтоож байгаа одоогийн хууль, эрх зүйн зохицуулалтыг өөрчлөн аймаг, сумын ойн менежментийн төлөвлөгөөг үндэслэн шийдвэрлэдэг тогтолцоо руу шилжих;

7.2.Ойн замын сүлжээний нягтрал, эдийн засаг, экологийн ач холбогдлын судалгаа тооцоог хийж, эхний ээлжид ойн аж ахуйн зориулалтаар ашиглах замын сүлжээг төлөвлөн улсын төсөвт тусган хэрэгжүүлэх;

7.3.Ойн нөөцийг эдийн засгийн эргэлтэд оруулах ажлын байрыг нэмэгдүүлэх зорилгоор ойн арчилгаа, цэвэрлэгээ хийж, чанар муутай модыг ашиглан төрөл бүрийн шахмал хавтан, эко хатуу түлш, цавчдас, модлог шахмал түлш гэх мэт бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэгчдийг НӨАТ-аас чөлөөлөх хууль, эрх зүйн орчин бүрдүүлэх.

Найм.Хот, суурин газрын ногоон байгууламжийн талаар:

8.1.Хот, суурин газрын ногоон байгууламжийн асуудлыг Барилга, хот байгуулалтын асуудал хариуцсан Засгийн газрын гишүүний эрхлэх асуудлын хүрээнд хамааруулан, хот суурин газрын төлөвлөлт, хөгжлийн хэтийн төлөвтэй уялдуулан зураг төслийн дагуу хөгжүүлэх;

8.2.Хот, суурины ногоон байгууламжийн тухай бие даасан хууль гарган холбогдох журам, стандарт, норм, нормативыг шинэчлэн эрх зүйн орчныг тодорхой болгож бодлого зохицуулалтаар хангах;

8.3.Хот суурин газарт байгалийн ойгоос мод шилжүүлэн суулгах үйл ажиллагааг хориглож, ногоон байгууламжид тарих зориулалттай том мод, тарьц, суулгац үржүүлэх газруудад татварын хөнгөлөлт, урамшуулах үзүүлэх ажлыг төрөөс бодлогоор дэмжих;

8.4.Тарьц суулгац бойжуулах, хот суурин цэцэрлэгжүүлэх ажилд шаардагдах усны үнийг хөнгөлөх, чөлөөлөх.

Ойн салбарын үндэсний чуулганд оролцогчид

ГУРАВ.ОЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ХЭЛЭЛЦҮҮЛГИЙН ТЭМДЭГЛЭЛ

2022.02.28.

Зохион байгуулагч: Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны Ойн бодлого зохицуулалтын газар

Оролцогчид: Аймгийн Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар, ойн анги, ойн нөхөрлөл, ойн мэргэжлийн байгууллагын ажилтан, албан хаагчид

Оролцогчдын тоо: 36

Ойн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн хэлэлцүүлгийг 2022.02.28-ны өдрийн 16.00-17.30 цагт цахим хэлбэр (zoom)-ээр зохион байгуулав. Хэлэлцүүлгийг Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны Ойн бодлого зохицуулалтын газрын ахлах мэргэжилтэн, доктор Ц.Чулуунбаатар удирдан явуулсан.

Хуулийн төсөл боловсруулахад зөвлөх үйлчилгээ үзүүлсэн "Өмгөөллийн ивээл баг" хуулийн нөхөрлөлийн төлөөлөл хуулийн төслийн танилцуулга хийв. Зөвлөх үйлчилгээ үзүүлсэн байгаль орчны гавьяат ажилтан, доктор Ц.Банзрагч хэлэлцүүлэгт оролцогчдын санал хүсэлтэд хариулт тайлбар өгөв. Хэлэлцүүлэгт оролцогчдын гаргасан зарчмын өөр саналыг нэгтгэн танилцуулья.

Д/д	Санал гаргасан субъект	Саналын агуулга	Тайлбар
1.	н.Жүгдэргарав, ойн мэргэжлийн байгууллага, Архангай	Мэргэжлийн мод үржүүлгийн газруудыг плантаци хэлбэрээр байгуулах, байгалийн сэргэн ургалтыг дэмжих арга хэмжээ авах зохицуулалт тусгах саналтай. Ойн тухай хуулийн төслийг дэмжиж байна.	Үндэсний стратеги төлөвлөгөө хийгдэж байна. Байгалийн сэргэн ургалтыг дэмжих арга хэмжээ авна. Ойн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн үзэл баримтлалд энэ талаар тусгагдаагүй болно. Ойн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулах, яригдах үед авч үзэх боломжтой.
2.	н.Ариунжаргал, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар, Завхан	Ойн агентлаг байгуулагдах, хуулийн төслийг бүхэлд нь дэмжиж байна. Ойн агентлаг байгуулагдахаар орон нутгийн түвшинд салбар нэгж нь хэрхэн ажиллах вэ? Босоо тогтолцоотой болох уу?	Хуулийн төсөлд Ойн агентлагийн дарга нь ойн ангийн даргыг аймаг, нийслэлийн Засаг даргатай зөвшилцөн томилж, чөлөөлөхөөр тусгасан. Орон нутаг зарим төсвийг хариуцах үүрэгтэй бол орон нутагтай зөвшилцөх шаардлагатай болно.
3.	н.Хадбаатар, Байгаль орчин, аялал жуулчлалын газар, Хөвсгөл	Ойн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг дэмжиж байгаа, тусгайлан өгөх саналгүй. Ойн тухай хуулийн 31.4-т иргэн бүр мод тарих үүрэгтэй гээд энэ үүргээ биелүүлээгүй нөхцөлд зардлыг хандивлана гэсэн зохицуулалт бий. Хандивын хэмжээг тогтоох эрх аймгийн ИТХ-д байдаггүй. Аймаг хандивын хэмжээ тогтоосон	**Саналыг хүлээн авч, хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлийн 7 дахь заалт болгон нэмж оруулсан.**

		шийдвэр гаргасан боловч Хууль зүйн яам шаардлага хангахгүй байна, хуулиар эрх олгогдоогүй гэж үзээд бүртгээгүй. Иймд жишиг байдлаар хуульд тусгах боломжтой байна уу? Ойн тухай хуулийн 34.1-т ойн анги гээд ойн анги байхгүй бол сум, дүүргийн эрх бүхий албан тушаалтан гэж заасан. Эрх бүхий албан тушаалтан нь хэн болохыг хуульд тодорхой тусгах.	
4.	н.Бурмаа, сум дундын ойн ангийн дарга, Өмнөговь	Ойн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуульд тусгагдсан дөрвөн зарчмын саналтай танилцсан, дэмжиж байгаа. Тарьц, суулгацаа зараад орлого төвлөрүүл гэдэг үүрэг өгдөг. Суулгацын үнийг хэн, хэрхэн тогтоох асуудал тодорхой бус байна. Үнийг асуудлыг зохицуулсан тусгай журамтай байх.	Хуулийн төслийн үзэл баримтлалд энэ асуудал тусгагдаагүй. Тарьц, суулгацын үнийн асуудал зах зээлийн горимоор шийдэгдэнэ.
5.	н.Оюунцэцэг, ойн мэргэжлийн байгууллага	Модлог ургамлын үр, үржлийн материалын зохицуулалт маш чухал тул дэмжиж байна. Ойн тухай хуулийг шинэчлэн найруулах шаардлагатай. Ойн байгууллагын магадлан итгэмжлэлийн асуудал тусгагджээ. Яамнаас эрхээ авсан мод үржүүлгийн газрууд яах вэ? Эрхээ авсан ч гэсэн магадлан итгэмжлэлд хамрагдах уу?	Магадлан итгэмжлэл нь зөвшөөрлийн тогтолцоог өөрчлөх зохицуулалт юм. Хуулийн төсөлд тусгаснаар магадлан итгэмжлэлийг төрийн бус байгууллага гүйцэтгэх бөгөөд тэдний дүгнэлтийг үндэслэн ойн мэргэжлийн байгууллага гэсэн гэрчилгээг ойн агентлаг олгоно. Мод үржүүлгийн газраа байгуулаад ажиллах, харин улс, орон нутгийн төсвөөс санхүүжилт авах бол магадлан итгэмжлэлд хамрагдана.
6.	н.Бүрэнбат, Дархан-Уул	Ойн агентлаг байгуулагдахыг дэмжиж байгаа, хуулийн төслийг бүхэлд нь дэмжиж байгаа. Ойн агентлаг нэг байгуулагдаад нэг татан буулгаад байдаг нь ямар учир шалтгаантай вэ? Тэрбум мод үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд ойн мэргэжлийн байгууллага, ойн нөхөрлөлүүд хэдэн хувийн модыг нь тарих вэ? Энэ талын тооцоо судалгаа хийсэн үү? Сургалтын асуудал чухал байдаг. Сүүлийн үед сургалт хийгдэхгүй байгааг анхаарах.	“Тэрбум мод” хөдөлгөөнийг хэрэгжүүлэх тооцоо судалгаа хийгдэж байна. Мөн үндэсний стратегийг боловсруулах ажил хийгдэж байна.

7.	н.Төгсөө, Дорноговь	Мод тарихад ашиглаж байгаа хөрөнгийг татвараас чөлөөлөхгүй асуудал үүсэж байна. НҮБ-тай байгуулсан гэрээнд татвар төлөхгүй гэж тусгасан боловч татварын байгууллага шалгаад татвар төлнө гэдэг. Түүнчлэн 3 хувийн татварын хөнгөлөлт үзүүлэх хуулийн зохицуулалттай ч бодит амьдрал дээр хэрэгжихгүй байна.	Хуулиар нэгэнт зохицуулагдсан асуудал болно. Хөнгөлөлт хэрэгжиж байгаа, аль нэг талд үл ойлголцсон асуудал гарсан байх магадлалтай.
8.	н.Эрдэнэцогт, Сэлэнгэ	Ойн агентлаг байгуулах нь цаг үеэ олсон чухал ажил юм. Манай аймагт гэхэд ойн анги нь улсын төсөвт үйлдвэрийн газар гэсэн статустай байдаг. Хэрвээ орон нутгийн төсөвт болох нөхцөлд санхүүжилтэд хүндрэл гарах эрсдэлтэй. Тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөний хэрэгжилтэд зохицуулалт шаардлагатай байна. Хүмүүс хаа сайгүй хөрөө, хайч бариад мод мөчир тайрах хандлага гарч байна. Түүнчлэн ойн зээл, ногоон зээлийн асуудал хэрэгцээтэй байна.	“Тэрбум мод” хөдөлгөөнийг хэрэгжүүлэх тооцоо судалгаа хийгдэж байна. Мөн үндэсний стратегийг боловсруулах ажил хийгдэж байна.

Дүгнэлт:

1.Хэлэлцүүлэгт оролцогчид бүгд Ойн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг бүхэлд нь дэмжиж байгаагаа илэрхийлсэн;

2.Хэлэлцүүлэгт оролцогчдын зарчмын өөр саналыг дээрх хүснэгтэд танилцуулав.

ОЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН АЖЛЫН ХЭСГИЙН БҮРЭЛДЭХҮҮНИЙ НЭРС

№	Нэр	Албан тушаал	Утасны дугаар
1	Б.Бат-Эрдэнэ	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд	99353511
2	Г.Түвдэндорж	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын сайд дэд сайд	99112910
3	Н.Батхүү	Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн байгаль орчин, ногоон хөгжлийн бодлогын зөвлөх	
4	Э.Баттулга	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны Төрийн нарийн бичгийн дарга	99112387
5	Б.Оюунсанаа	Байгаль орчин, аялал жуулчлалын яамны Ойн бодлого зохицуулалтын газрын дарга	99081104
6	С.Цогтгэрэл	Мөн яамны Хуулийн хэлтсийн дарга	
7	М. Энх-Амар	Мөн яамны Санхүү, хөрөнгө оруулалт,үйлдвэрлэлийн хэлтсийн дарга	99994321

-----o0o-----